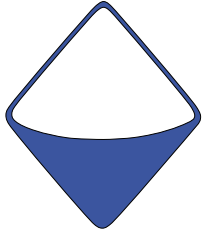

Tuottajain Maito

Osuuskunta
Tuottajain
Maito

1/2013

**UUDENTALON
HIEHOLASSA**

varttuu vahvoja lypsäjiä

■ Turo Onnilan kaikki sivutoimet tukevat maidontuotantoa kotitilalla Porlammilla, Itä-Uudellamaalla.

Maitoa, koneita ja palavaa intoa

Moni maitotilan nuori odottelee sukupolvenvaihdosta vieraan töissä. Turo Onnila valitsi monipuolisen urakoinnin maidontuotannon rinnalla. Koneasema on oma bisnes, maatilyhtymässä hän on yrittäjänä vanhempiensa kanssa. Teksti Raila Aaltonen Kuvat Tapani Lepistö

Laaja-alainen kiinnostus maatalouteen suorastaan kipinöi **Turo Onnilasta** hänen kertoessaan ajatuksistaan. Hän istuu isännän oloisena pöydän ääressä Kujan tilan tunnelmallisessa pirtissä, mutta oma koti hänellä ja vaimolla on parin minuutin automatkan päässä, Porlamin keskustassa.

Tämä mies on löytänyt itselleen sopivan töiden yhdistelmän ja toimenkuvan.

Tilayhtymässä hän vastaa rehuntuotannosta ja suunnittelee innolla uutta navettaa. Koneasema on yhteinen vaimon, **Anna-Sofia Onnilan** kanssa. Molemmat tekevät sen nimissä rehu-urakointia, viljelytöitä, lumenaurausa ja lietteenajoa.

Turon vanhemmat, **Ulla ja Martti Onnila**, vastaavat pääosasta maitotilan toimintaa. Perheen 25-vuotias esikoinen on takonut itselleen vahvan pohjan maidontuottajan ammattiin Anjalan maatalous-

oppilaitoksessa ja Hyvinkään ammattikorkeakoulussa. Opintoihin kuului kahden kuukauden työssäoppimisjakso hollantilaisella maitotilalla.

Erilainen avioliittokoulu

Kujan Kone ay perustettiin vuonna 2009. Rehu-urakointi oli ensimmäinen ulkopuoliselle tehty työ.

”Vaimon kanssa kokeiltiin ensin yhteistoimintaa sitä kautta”, Onnila hymyi-

lee. Kokeilu oli ilmeisesti rohkaiseva, koska pari meni naimisiin viime vuonna.

Onnilat olivat jo vuosia tehneet rehua yhteistyössä naapurin kanssa ja järkeistäneet siten konehankintansa. Kun oli aika hankkia uusi noukinvaunu, Turo Onnilalla oli intoa urakoida sillä laajemmin. Naapurin kanssa sovittiin, että tämä rupeaa Kuhan Koneen ensimmäiseksi asiakkaaksi. ”Siitä se alkoi, ja seuraavaksi aloin urakoida lietteen ajoa omalla sijoituslaitteistolla. Nyt korjaamme kolmen tilan noin 250 hehtaarin nurmialalta 2–3 satoa kesässä.”

Anna-Sofia Onnila jätti palkkatyönsä vuosi sitten ja jäi kokonaan Kuhan Koneelle niittämään, kyntämään ja kylvämään. Yhtymä työllistää lisäksi kaksi miestä kone- ja rakennustöissä.

Yhteistyökumppani Matti Mairinoja on rehunkorjuussa Kuhan Koneen aliruokosijana, mutta talvella roolit vaihtuvat ja Onnilat auraavat teitä Mairinojan lukuun.

Maito on päätuote

”Nurmi, lietteenajo, heinän täydennyskylvö, kyntö...” Turo Onnila luettelee Kuhan Koneen palveluja. Monialaiselle urakoinnille on itsestään selvät perusteet. Kaikki kiertyy päätuotteen, maidon ympärille.

”Kaikki koneet palvelevat tilan toimintaa. Kun haluttiin saada hyvää rehua, oli ostettava hiukan ylimitoitettut koneet. Vaihtoehtona oli ostaa ne koneet, jotka pystytään pitämään, ja tyytyä siihen, että rehunteko vie viikon.”

”Kai tässä jotain hulluuttakin on takana.”

Ulkoistaminen ei ollut vaihtoehto, sillä alueella on rehu-urakoitsijoista pulaa. Tämä johtuu tilojen samankaltaisista tarpeista: maitotilat haluavat korjata nurmensa samaan aikaan.

Kuhan pellot on viljelty luomuna vuodesta 1996 lähtien. Onnilat pyrkivät pitkään, jopa kahdeksan vuoden nurmikiertoon käymällä keväisin kaikki lohkot läpi täydennyskylvöjyrällä.

”Lokakuussa 2010 ostettiin Haybuster-vasaramurskauslaite, jolla hienonamme olkea ja muita materiaaleja kotieläintiloille kuivikkeeksi. Sillä saa jopa ruokohelpistä ja heinästä pehmeää ja imukykyistä kuiviketta.”

Oman työnsä herra

Ulla ja Martti Onnila muuttivat parsinavetan pihatoksi jo ennen Turon syntymää, ja sitä laajennettiin 15 vuotta sitten. Robottilypsyyn Kuhassa siirryttiin ensimmäisten joukossa vuonna 2002.

Kun hiehot ja osa umpilehmistä siirrettiin viime vuonna uuteen, valoisaan kasvattamoon, saatiin lehmäpaikkojen määrä kasvatettua 70:een. Tänä keväänä pihattoon asennettiin toinen lypsyrobotti.

Eläinainesta on vuosien työllä hiottu robotille sopivaksi. Nyt karjaa on kasvamassa niin, että tilalla odotetaan jo kiih-

■ Navetasta pyritään saamaan hyvä tuotos edullisin kustannuksin, Turo Onnila kertoo.

keästi laidunkauden alkamista – ja ympäristölupaa uudelle navetalle. ”Navetan piti valmistua äidille 50-vuotislahjaksi, mutta siihen ei ihan päästä.”

Turo Onnila nauttii työssään siitä, että saa itse säätää aikataulunsa. ”Paloa riittää joka suuntaan. Kai tässä jotain hulluuttakin on takana”, hän naurahtaa kesken visiointinsa.

Tältä mieheltä ei vauhti totisesti loppu. Maataloudesta yli jäävä energia kuluu pelikentällä. Jalkapallon peluusta sarjatasolla Onnila joutui rehu-urakoinnin vuoksi luopumaan.

”Vaimo ja veli pelaavat molemmat sarjassa. Itse pelaan kouluikäisen kaveripiirin kanssa ’Porlammi Unitedissa’. Muita lajeja ovat lentis ja koripallo. Niistä saa mukavasti vastapainoa työlle.”

■ Onnilan hiehoista tulee lypsäjiä uuteen navettaan. Korkeatasoisia vasikoita on tuotettu määrätietoisesti, sukupuolilajitellulla siemenellä sekä alkionsiirroilla.

Oma osuuskunta on tuottajien asialla

Talvi on tahtunut, päivät pitenevät ja kevät tulee vauhdilla. Syksyltä jäi monelta rästihommia märkyyden takia, joten touhua piisaa, mutta toivottavasti akut on pitkän talven aikana saatu ladattua ja työhalut ovat kohdallaan.

”Tikulla silmään joka vanhoja muistelee”, sanotaan, mutta se viime kesä ei helposti unohdu. Vainkutukset tuntuvat pitkään kuten virusripulikierre, märät korjuukelit säilörehun ja puinnin aikana, huimasti nousseet rehu- ja energiakustannukset, satovahingot... Mutta näistäkin selvitettiin. Suomalainen maidontuottaja ei ihan helposti luovuta.

Yksin ei kaikesta selviä, mutta meillä on hieno kumppani, oma osuuskuntamme Tuottajain Maito. Seurattuani toista vuotta läheltä hallituksen työskentelyä ja tutustuttuani osuuskunnan ja Valion toimintatapaan olen huomannut, kuinka siellä tehdään kaikkensa mahdollisimman korkean tuottajahinnan eteen.

Osaavasta toiminnasta kertovat kova Valio-brändi, jota jatkuva tuotekehitys pitää markkinoiden ykkösmerkkinä, oikeat ulkomaan vientisuunnat, kuluttajiin tehoava markkinointi ja meistä maidontuottajista huolehtiminen.

Kilpailuviraston toimet puhuttavat, ja mitä enemmän asiasta saa tietoa, sitä uskottomammalta se kuulostaa. Kilpailijat tietysti haluavat keinolla millä hyvänsä tulla Suomen hyvin perustetuille markkinoille, joilla myös maksetaan Euroopan parasta markkinahintaa. Asiasta tuskin kannattaa maidontuottajan murehtia. Eri oikeusasteissa asian selviäminen kestää ja lopulta järki voittaa. Itse ainakin uskon, että kyllä se on oma osuuskunta ja Valio, jotka ovat suomalaisen maidontuottajan asialla, eikä ulkomaalainen kilpailija.

Ilahduttavaa on ollut uusien ja peruskorjattujen navetoiden esittely eri puolilla osuuskuntaa. On hienoa, että uskoa löytyy tähän työtä ja rautaista ammattitaitoa vaativaan ammattiin.

Ammattitaidosta kertovat tilastotkin, joiden mukaan E-luokan maidon osuus on noussut edellisestä vuodesta. Samaa osoittaa laatupalkintojen saajien runsas määrä.

Kiireen keskellä on hyvä myös miettiä omaa jaksamista. Kaikkea ei kannata tehdä itse. Urakointia, palkattua työvoimaa, lomituspalvelua ja yhteistyötä tilojen välillä käyttämällä säästää voimiaan. Kun olen rehunteossa yhteistyökumppanin kanssa, työ sujuu huomattavasti pienemmin painein kuin yksin tehdessä. Ja harrastuksille löytyy kyllä aikaa, kun tosissaan yrittää. Omat ajatukseni selkeytyvät ja turhat murheet haihtuvat, kun pääsen hiihtoladulle, ja kunnan kasvaessa jaksaa paremmin ne arjen fyysiset rasitukset.

Ystävien merkitystä ei pidä unohtaa. Hienoa oli talven piimäjuhilla nähdä iloisia ammattiveljiä ja -sisaria, vaihtaa kuulumisia ja nauttia ohjelmasta. Piimäjuhlien suosio kertoo paljon ammattiyhdistyksen tunteesta. Osuuskunta tarjoaa myös piristäviä retkiä ja tuottajatilaisuuksia - niihin kannattaa pyytää mukaan myös kaveri tai naapuri, jos he eivät itse kiireeltään huomaa.

Tuleva kevät aina vähän jännittää: kuinka hommat lähtevät rullaamaan lumien ja roudan sulletua. Moniin asioihin voimme itse vaikuttaa, mutta luonnonolosuhteille emme mitään voi. Kaikkea hyvää keväälle ja kesälle toivottaen,

Tuomo Haikonen
Edustajiston
varapuheenjohtaja
Tuottajain Maito

**Tuottajain
Maito**

Julkaisija

Osuuskunta
Tuottajain Maito
PL 116
11101 Riihimäki
Puh. 010 381 143

Toimituskunta

Mirja Heikkinen
Petri Hovi
Heidi Huttunen
Ari Mäkelä
Anne Nykänen
Pentti Suokannas
Päivi Ylä-Outinen

Vastaava toimittaja

Ari Mäkelä

Toimituksen sihteeri

Mirja Heikkinen
Puh. 010 381 4231

Tuotanto

Toimitussihteeri
Raila Aaltonen
raila.aaltonen@
alkukirjain.fi
Ulkoasu ja taitto
Päivi Liikamaa
paivi.liikamaa@
phnet.fi

Painopaikka

Forssa Print, 2013

Kansi

Hiehotellissa on
hyvä kasvaa.

KUVA: KIMMO HAIMI

- Maitoa, koneita ja palavaa intoa 2
- Pääkirjoitus 4
- Avosylin kohti itänaapuria
Mika Koskisen ja Päivi Ylä-Outisen aiheena Venäjän-
kauppa 6
- Navetan perusparannus
tuo lisää litroja 10
- Tilaa ja mukavuutta
parsinavettaan 12
- Parsinavetta paremmaksi
ja vasikoille vapautta 13
- Navetta pystyyn
talvityönä 14
- Lypsyllä
Oppimisnavetassa 16
- Lypsyjärjestelmä vaihtuu,
osuuskunta neuvoo 18
- Tarkkana joka lypsyllä 20
- Vasikka on investointi 22
- Onalien huomassa
varttuu hyviä lypsäjiä 24
- Vakaus säilyi
maitomarkkinoilla 28
- Maitotilojen tuet
muuttumassa 29
- Menestystuote
vastaa proteiinitrendiin 30
- Pitkä latu vie
ajatukset vapauteen 32
- Kiitos hyvästä maidosta 34
- Maidosta rapiat
30 senttiä litra 36
- Lyhyesti 38
- Peltohiiri seikkailee 40
- Puheenjohtajan palsta 42

KUVA: KIMMO HAIMI

s.24

Juha-Matti Onali
on erikoistunut
kasvattamaan
laadukkaita hiehoja.

KUVA:HANNA ORAVAINEN

s.16

Hanke vie rakentamista
suunnittelevat lypsyllä
erilaisiin navetoihin.

KUVA: KIMMO HAIMI

s.32

Esko Tervala
nauttii elämästä
maratonhiihdoilla.

s.36

Nupit kaakkoon -hanke
päättyi Ranskaan tehtyyn
opintomatkaan.

KUVA: ANTTI VAUHKONEN

■ Mika Koskinen kuuluu Valion johtoryhmään. Hän on johtanut Valion tytäryhtiötä Venäjällä kahdeksan vuotta.

Avosylin kohti itänaa

Mika Koskinen on palannut Lappeenrantaan, vanhaan opiskelukaupunkiinsa, pitämään alustuksen Valion toiminnoista ja meijerituotteiden markkinanäkymistä Venäjällä. Tilaisuus on Osuuskunta Tuottajain Maidon Nupit kaakkoon-koulutushankkeen juhlallinen päätös.

Teksti **Raila Aaltonen** Kuvat **Ari Nakari**

Mika Koskisen esitys on mietitty, sujuva ja minuutilleen oikean pituinen. Myöhemmin osuuspankin neuvotteluhuoneessa **Päivi Ylä-Outinen** istuu oman kysymyspaperinsa kanssa vierailijan kanssa saman pöydän ääreen ja pyytää tätä kertomaan vaiheistaan.

Koskinen kertoo tutustuneensa kaupankäyntiin Venäjällä jo opiskeluaikoi-

jäi lyhyeksi, kun Valio pestasi hänet Venäjän-toimintojensa vetäjäksi. Huhtikuussa Koskisella tuli täyteen kahdeksan vuotta meijeriteollisuuden palveluksessa. Viime syksynä hänestä tuli myös Valion johtoryhmän jäsen.

Venäjän tytäryrityksen lisäksi Koskinen vastuulla ovat Valio-konsernissa Kasvumarkkinat, Teollisuusmyynti ja pakkauskehitys.

”Näin sen pitikin mennä”, Koskinen arvioi uraansa. ”Missä vaan yrityksessä Venäjän vastuu tuo paikan johtoryhmässä. Valiolla Venäjän-kauppa liittyy saumattomasti teollisuustuotteiden kauppaan: kun juuston myynti vetää, syntyy heraa, josta tehdään demi-maitojauhetta. Vastualueeni ovat tasapainossa.”

Vähemmästä maidosta parempi hinta

Venäjän markkinat kiinnostavat Päivi Ylä-Outista, jonka kotipihasta Ylämaalla on lähes sama matka Pietariin kuin Helsingin Pitäjänmäelle. Hän tiedustelee Koskiselta Valion lähiajan tärkeimpiä kehityskohteita Venäjällä. Koskinen sanoo miettivänsä paljon maidonkäytön, liikevaihdon ja tuloksen yhtälöä.

”Kilpailijamme Danone on kovin tuloksentekijä markkinoilla. Se käyttää maitoa suhteellisen vähän, ja mitä pienempi maidonkäyttö, sitä kannattavampaa on toiminta. Uskon että Valiokin pystyy kasvamaan tuoretuotteilla. Etunamme on lyhyt kuljetusmatka.”

Lähiajan suureksi haasteeksi Koskinen nimeää logistiikan. Valtavassa maassa

OOO Valio

- Valion Venäjällä ja IVY-maissa toimiva tytäryhtiö
- Liikevaihto 350 miljoonaa euroa (2012)
- Työntekijöitä 400
- Asiakaspalvelukeskus Moskovan alueella, jossa Violan valmistus ja kovien juustojen viipalointi
- Yhteistyömeijeri Galactica valmistaa kahdelta sopimustilalta hankitusta maidosta Gefilus-kefiiriä ja juotavia jogurtteja

on ratkaistava, miten kauas ja millä keinoin tuotteet saadaan kustannustehokkaasti toimitettua. Logistiikan kustannusten nousu on nähtävissä niin palkkojen, kaluston kuin polttoaineen hintojen nousun myötä.

Toinen muutostekijä on markkinoinnin kallistuminen, joka johtuu maan vaurastumisesta.

”Uuden tuotteen saaminen markkinoille on yhä kalliimpaa. Meillä on hyvä asema ja useita tunnettuja brändejä. Kysymys kuuluu, onko meillä jatkoissa varaa pitää ne kaikki. Näen, että Valion brändi on kuluttajalle lupaus laadusta, ja sen alla alabrändit kasvavat ja pysyvät elossa.”

puria

naan 1990-luvun alkupuolella. Tehtävänä oli suurehkon maalien myynti. Diplomityönsä jämsäläinen teekkari teki Metsä-Serlalle, ja se poiki viiden vuoden työpestin Venäjällä yhtiön omistamien aaltopahvi-, kartonki- ja tupakkaskitehtaiden varatoimitusjohtajana.

Seuraavaksi Koskinen hoiti Rauta-Keskolle merkittävän yrityskaupan Pietarissa. Piipahdus rautakaupan maailmaan

■ Päivi Ylä-Outinen kyseli Mika Koskiselta Valion näkymistä Venäjällä. Valiolla on hyvä asema markkinoilla ja loistava maantieteellinen sijainti, Koskinen sanoi.

Kuluttajan rakastama menestyy

Valio suunnittelee toimintaansa Venäjän markkinoilla pitkässä, 7–8 vuoden jaksoissa. Tällä hetkellä tähtäin on vuodessa 2020. Toimitusjohtaja kertoo tyytyväisenä ennusteiden pitäneen paikkansa hyvin. Tuoretuotteiden myynnissä suunnitelmasta ollaan jopa pari vuotta edellä. Pitkään Venäjällä toiminut yritys on myös kokenut kasvumarkkinoiden heittoisuuden.

”Kokemattomalle yritykselle tulee odottamatta se, että hyvin nopeasti volyyminä onkin saatava tuntuvasti lisää. Alussa kauppiaas päättää, ottaako se merkin, mutta kun tuotteesta tulee kuluttajalle rakas, kauppojen on pakko ottaa se hyllyynsä ja silloin tavaraa tarvitaan paljon. Valion tuoretuotteiden myynti kymmenkertistui vuodesta 2005 viime vuoteen.”

Vuonna 2005, Koskisen juuri aloitettua työnsä, tuoretuotteet oltiin jo vähällä kuopata. ”Onko myyntiin panostettu”, Koskinen kertoo kysyneensä. Ei ole, hänelle vastattiin. ”No kokeillaanpa, minä ehdotin. Ja silloin se lähti.”

Koskisen mukaan venäläiset suhtautuvat suomalaisiin kauppakumppaneina arvostavasti, koska he pitävät suomalaisten asiallisesta ja tasaveroisesta tavasta toimia. Lähivuosina hän odottaa WTO-sopimuksen rauhoittavan viiranomaisten välillä mielivaltaiselta vaikuttanutta käytäntöä määritellä tuotteille tullimaksuja.

Kasvava keskiluokka tärkein asiakas

Päivi Ylä-Outinen haluaa Koskisen kuvailevan venäläistä kuluttajaa. Käy selväksi, että erot kuluttajaryhmien välillä ovat Venäjällä monin verroin suuremmat kuin suomalaisten kesken. Valio on

Venäläiset kuluttajat elävät tässä ja nyt.

valinnut kohderyhmäkseen keskialueen yläpään kuluttajista tietyn osuuden.

”Siihen ryhmään siirtyy koko ajan lisää ihmisiä. Enemmistölle heistä maailma aukeni kunnolla 90-luvun lopulla, kun tuli kunnan kauppoja.”

■ ”Ilman luottamusta ihmisiin ollaan heikolla pohjalla”, Mika Koskinen sanoo.

Perusasioista pidetään kiinni kaikissa kuluttajaryhmissä: maitorasva on kunnan rasvaa, ja kasviöljyn sekoittaminen voihin on petos. Voin suolaaminen herättää epäilyksen härskiintymisen peitelystä. Ja siinä missä suomalainen luottaa teollisuuden käyttävän E-koodiaineita vastuullisesti, venäläinen suhtautuu keinotekoisiiin lisäaineisiin epäluuloisesti.

Länsimaisen trendin tapaan monia houkuttaa nostalgia ja yksinkertaisuus. Pienet paikallismeijerit hyödyntävät kaimpuun menneeseen pakkaamalla tuotteen saitan, että ne näyttävät ”kuin oman babushkan tekemiltä”.

”Tärkeää on lisäksi näyttää menestystä ulospäin. Venäläiset kuluttajat elävät tässä ja nyt. Ehkä se juontaa juurensa koettuihin mullistuksiin ja epäilyyn siitä, tuleeko huomispäivää.”

Markkinoille pyrkivät kadehtivat

Mika Koskinen saa Ylä-Outiselta vielä tehtävän hahmotella Valion vahvuudet ja heikkoudet sekä uhat ja mahdollisuudet Venäjällä.

”Suurin vahvuutemme on ilman muuta se, että me olemme siellä jo. Uutena markkinoille pyrkivä yritys voi vain kadehtia Valion asemaa”, sanoo Koskinen ja kertoo anekdootin alkuajoiltaan Valiolla. Asiakas piti yrityksen nimeä käyn-

tikortissa painovirheenä - oikea muoto olisi tietysti ollut Viola.

”Suomen sijainti on toinen Valion vahvuus. Ja kolmantena se, että OOO Valion yrityskulttuuri on niin suomalainen.” Koskinen kertoo kuulleensa, että jos Venäjän markkinoille mennään yritysoston kautta, paikallinen yrityskulttuuri tuottaa yllätyksiä ja yrityksen suomalaistuminen vie vuosia.

Heikkouksia toimitusjohtaja joutuu miettimään. ”En sano sitä, että maito loppuisi tai että raja menisi kiinni. Raja ei mene kiinni, koska ruokaa tarvitaan. Oma maidontuotanto ei millään riitä.”

”Ehkä heikkoa on vielä Valion sisällä esiintyvä vanhanaikainen suhtautuminen Venäjään. Pitäisi enemmän ajatella sikäläisiä kuluttajia ja heille vietäviä herkullisia tuotteita. Ei pitäisi ajatella, että ’me hakataan kiviä’, vaan kertoa ylepeästi, että ’me rakennetaan pyramidia.’”

”Mutta kun tehdään töitä yhdessä, opimme paremmin tuntemaan toisiamme ja luottamus lisääntyy. Ei ihmisiä voi muuttaa yhdessä yössä”, Koskinen pehmentää sanojaan.

Venäjän kauppaketjut laajentavat

Uhkista Koskinen mainitsee eläintautiepidemian, joka pysäyttäisi suomalaisten meijerituotteiden viennin välittömästi.

Muut uhkakuvat ovat pienempiä. Kadulla protestoivat aktivistit, jotka kehittivät viimeisimmän lapsikärhämän yhteydessä äitejä boikotoimaan Valion tuotteita, eivät Koskisen mukaan ole vakavasti otettava uhka, eikä heitä oteta Pietarissa tosissaan.

”Mahdollisuudet sen sijaan ovat valtavat. Kun Valion ketjuasiakkaat alkavat avata myymälöitään IVY-maissa, tuoretuotteiden myynti saattaa nelinkertaistua ja juustojen myynti kolminkertaistua.”

Menestys edellyttää kuluttajan tarpeiden tuntemista hyvin. Valio Venäjä panostaa kuluttajatutkimukseen paikan

Kun tuotteesta tulee kuluttajalle rakas, tavaraa tarvitaan paljon.

päällä ja viestii tuloksista Valion tuotekehitykseen. Tuotteet on saatava markkinoille ensimmäisten joukossa.

Valion missio Venäjällä, kuten Suomesakin, on Koskisen mukaan suomalaisen omistajien elinkeinon edistäminen. Siihen päästään myymällä sekä omistajien maidosta valmistettuja tuotteita että muita kannattavia ja maitotuottoa parantavia tuotteita, jotka eivät pohjaudu omistajien maitoon. Näitä valmistaa yhteistyömeijeri Galactica.

Koskisesta välittyy positiivisuus ja vahva etunoja, jota uusien markkinoiden valtaamisessa tarvitaan. Hän on kuulunut usein kysymyksen, joka kertoo paljon kysyjän asenteesta ja kuuluu näin: onko Venäjä vaikea, vaarallinen ja karkea maa, jossa voi vain epäonnistua?

”Ilman luottamusta ihmisiin ollaan heikolla pohjalla”, hän sanoo painokkaasti.

■ Suomalainen smetana myy Venäjällä.

Anna paras syntymälahja vasikalle: Startti Vitalia viitenä päivänä

Edullinen – sisältää 20 kerta-annosta

Vaivaton annostelu maitoon sekoitettuna

Sisältää immunglobuliineja

Startti Vital ternimaitotehoste tarjoaa uuden helpon tavan parantaa vastasyntyneen vasikan immunitettisuojaajaa

Sekoita Startti Vital -tehostetta ternimaitoon ja juota vasikka mahdollisimman pian syntymän jälkeen.

Hyvin kasvaneista vasikoista saadaan hyviä lypsylehmiä.

Tuotetta annetaan vasikalle viiden ensimmäisen elinpäivän ajan.

Uutuus!

1 kg purkki riittää neljälle vasikalle. Startti Vitalin saat omasta meijeristäsi.

www.valio.fi/Startti

Teksti Kaija Laitinen

Navetan olosuhteiden parantaminen kannattaa, sillä lehmä maksaa sijoituksen takaisin suurempana tuotoksena ja parempana terveytenä. Myös työtä keventäviä kohteita tulee miettiä ja kehittää.

Navetan perusparannus tuo lisää litroja

Investoinnin ei aina tarvitse olla suuri. Jokainen parannus on tekemisen arvoinen, olipa se vaikka vain Mansikin parempi vesikuppi. Tavallisia korjauskohteita ovat ilmanvaihto, parsikalusteiden ja mattojen uusiminen, veden saannin parantaminen sekä vasikoiden ja nuorkarjan tilat. Tilakohtaisesti on arvioitava, mikä on mahdollista ja taloudellisesti järkevää toteuttaa.

Navettavierailuille kannattaa osallistua aina kun mahdollista. Vaikka isoa remonttia ei olisi suunnitteilla, on hyödyllistä hakea edullisia ja toimivia ideoita mm. työmenetelmiin ja välineisiin.

Navettatyypistä riippumatta kaikilla vierailuilla voi oppia jotain uutta, lehmän tarpeet ovat aina samanlaiset.

Savonlinnalaiset **Elisabet** ja **Pekka Laitinen** tekivät sukupolvenvaihdoksen neljä vuotta sitten ja maidontuotannon kehittäminen tuli ajankohtaiseksi. Monien suunnitelmien jälkeen päätettiin parsinavetan peruskorjaukseen ja uuteen kylmäpihattoon nuorkarjalle ja ummessa oleville. Investoinnin myötä lehmämäärä lisääntyi 20:sta 38:aan.

Vinokuivikepihatto on toimiva tila nuorkarjalle ja umpilehmille. Juomakupit varustettiin lämmitysvastuksella

ja hoitotoimenpiteitä varten asennettiin riittävästi suljettavaa etuaitaa. Olkia tarvitaan runsaasti, joten niiden saanti tulee olla varmistettu.

Hoitotyöt on koneellistettu. ”Kylmäpihattoon tarvitaan sopivat koneet kuitukseen, rehun siirtoon ja ruokintakäytävän puhdistukseen”, kertoo Pekka Laitinen.

Parsi on lehmän työpaikka

Navetan parsikalusteet uusittiin edulliseen niskaputkiparteen. Se antaa lehmälle vapaamman tilan syömiseen, makuulle menoon ja ylösnousuun. Parsikalusteet

■ **Sopivilla välineillä työ joutuu.**
Pekka Laitinen puhdistaa ruokinta-
kourun kevyesti lumentyöntimellä.

voi ostaa uusina tai hyödyntää kunnosta ja tyyppistä riippuen käytössä olevia, kuten Laitisen tilalla tehtiin.

Lehmät tarvitsevat aikaa oppiakseen käyttäytymään uusissa kalusteissa. Todennäköisesti muutoksen alussa parret likaantuvat normaalia enemmän, koska parren putket eivät enää rajoita lehmien normaaleja liikkeitä.

Niskaputken oikea mitoitus on tärkeää: liian alhaalla ja lähellä oleva putki aiheuttaa niskaan hankauman ja patteja.

Lehmä tarvitsee pehmeän ja puhtaan makuualustan. Laitiset asennuttivat kaikkiin parsiin uudet parsimatot, joiden päällä käytetään kuivikkeena kutteria.

”Lehmän ja utareiden puhtaus kuuluu utareterveyden perusasioihin ja helpottaa lypsytyötä. Likaisten utareiden puhdistaminen on aivan turhaa työtä”, Laitinen toteaa.

Valoisa navetta on lehmille mieleen ja vaikuttaa työntekijän vireeseen positiivisesti. Vedinten puhtaus tulee nähdä tirkistelemättä.

Tilojen muunneltavuus etu

Vastasyntyneiden vasikoiden karsina on koottu irrotettavista seinistä kahteen lehmien parteen. Olki on paras alusta ja kuivike vasikoille. Pienet, pehmeät sorkat ja jalat vaurioituvat rutilöillä ja karhealla alustalla kirmatessa.

Muunneltavat karsinat ovat toimivia. ”Kevään aikana poikimisia on runsaasti, joten hankimme vasikoille käytetyt

iglut ulos ja otamme parsipaikat lypsykäyttöön. Pikkuvasikoille tulee lisäksi iso jaloittelualue. Liikkuva vasikka saa vahvat jalat ja lihakset”, toteaa isäntä tulevista muutoksista.

Edullinen lypsykone ja ruokintakourut

Lypsykone, viisi MilkMaster-yksikköä ja pesulaite hankittiin käytettynä. Lypsimet ja hygieniavaunu kulkevat nyt kiskoilla. Laitisten mielestä utareterveyden paraneminen remontin jälkeen on osaltaan moitteettomasti toimivan lypsykoneen ansiota.

”Lypsyyn menee tällä hetkellä aikaa 43 minuuttia, tosin aivan kaikki lehmät eivät ole maidossa”, Laitinen laskee.

Käytettynä hankittiin myös ruokintakourut. Käytettyjä laitteita hankittaessa on varmistettava niiden kunnosta ja varaosien saannista. Lisäksi laitteiden on oltava hyvin edullisia, sillä niille ei saa investointitukea.

Ilmanvaihdon uudet tuulet

Useasti peruskorjauksen kohde on ilmanvaihdon parantaminen. Laitisten navetassa toimii perinteinen järjestelmä: tuloaukot ohjaavat ilmaa ullakolta ja keskellä navettaa on koneellinen poisto.

Kun navetan kaasut, kosteus ja liika lämpö on saatu ohjattua ulos, hoitajakin huomaa sen omana hyvinvointinaan. Navetassa tulee tavoitella ulkoilman raikautta. Kylmin talviaika asettaa haasteita myös toimivaan ilmanvaihtoon.

Jos ilmanvaihtomenetelmää on tarpeellista ja mahdollista vaihtaa, useimmiten se toteutetaan vapaalla ilmanvaihdolla, ns. säädettävillä kennoikkunoilla.

Vuodenajasta riippuen ikkunat ovat kokonaan tai osittain auki. Kun tuloaukkoalaa on runsaasti, ilman liike ei tunnu vetona. Vapaa ilmanvaihto on lisäksi äänetön ja säästää sähköä.

Uusiin navetoihin asennetaan yleensä verhot, jotka kylmänä vuodenaikana huurtuessaan toimivat jopa eristeenä.

Myös vasikat ja nuorkarja tarvitsevat raikkaan ilman. Vedolle alttiilla paikalla vasikkakarsinoiden makuualue tulee suojata kattolipalla ja sivuseinillä. Vasikat viihtyvät hyvin viileässä, kun alla on kuivaa ja runsaasti olkia.

Oikeat laitteet ja menetelmät

”Ylivoimainen apulainen on pienkuormaaja, käsityö on jäänyt lähes kokonaan pois. Ruokinta-automaatin jaksessa väkirehut askeleita ja aikaa säästyä tärkeimpiin tehtäviin. Irrotusautomaatti nopeuttaa lypsyä ja säästää kyykistymisiä”, luettelee Pekka Laitinen koneistuksen etuja.

Menestyvässä yrityksessä toimintaa kehitetään jatkuvasti. Elisabet ja Pekka Laitisen tilalla seuraavia kehityskohteita ovat juomakuppien uusiminen kaikille lehmille, maidon lämmön talteenoton hyödyntäminen juomaveden lämmitykseen ja keskituotoksen nosto 10 000 kiloon vuodessa.

”Tuotoksen nostamisen ensimmäinen asia on säilörehun laadun parantaminen. MaitoTaito-hankkeen koulutus on antanut meille hyvää tietoa. Säilöntäineeksi vaihdetaan happo, koska se on muita toimivampi erilaisissa sääoloissakin”, toteaa Pekka Laitinen.

■ Vasikat saavat vapaasti vettä. Joka lehmällä on oma juomakuppi.

■ ”Putkea siirrettiin, koska niskassa oli hankaumia. Ei ole mukava syödä, jos niskaan koskee”, toteaa Pekka Laitinen.

■ Nuorkarja pääsi uusiin tiloihinsa viime syksynä. Ryhmäkarsinoissa riittää tilaa olla ja elää.

Tilaa ja mukavuutta parsinavettaan

Jouko Koskisen parsinavetan laajennus ja uusi nuorkarjapihatto valmistuivat kohtuuhinnalla Savitaipaleen Välijoella.

Teksti Paula Pesari Kuvat Jarmo Ristola

Tilalle myönnettiin ympäristölupa 60 vuotta vanhan navetan laajennusta varten puolen vuoden odottelun jälkeen vuonna 2011. Laajennuksia ja peruskorjauksia on tehty noin 20 vuoden välein.

Muutosten mahdollistavat työmäärän pysymisen ennallaan eläinmäärän kasvaessa. Oman jaksamisen kannalta navettaa on koneellistettu niin paljon kuin mahdollista. Enää navettaa ei aiota laajentaa. Jos karjan pito tilalla jatkuu kymmenen vuoden kuluttua, on rakennettava kokonaan uusi.

Lehmanavetan laajennustyö kesti noin vuoden. Myös lantala jouduttiin laajentamaan eläinmäärän kasvaessa. Lehmä-

■ Remontti toi kymmenen uuden lehmäpaikan lisäksi koneet, jotka kevenyttävät Jouko Koskisen työtä.

paikkoja lisättiin kymmenellä ja lehmiä mahtuu navettaan nyt 30. Lisäksi navetassa on ryhmäkarsinat pikkukasikoille. Oman tilan saivat myös ruokintarobotti, säilörehun välivarasto ja käytettynä hankittu väkirehusingi.

Mukavuutta lisättiin asentamalla väkirehusingeihin ja lehmien parsisiin kummimatot. Kuivikkeena molemmissa käytetään kutteria.

Oman työn helpottamiseksi navettaan laitettiin jo ennen laajennusta hankittu väkirehusingi, joka jakaa väkirehusingin kuusi kertaa päivässä. Säilörehu on helppo siirtää lehmien eteen pienkuormaamalla ja sitä on koko ajan ruokintapöydällä eläinten saatavilla.

Lypsykoneen uusiminen tuli ajankohdaksi navettaremontin myötä. Vanhasta koneesta jätettiin käyttöön vain maidonkokoaja ja tyhjösäiliö. Lehmät lypsytään nyt viidellä, irrottajilla varustetulla lypsy-yksiköllä. Lypsimiä siirrellään työnnettävällä vaunulla, joka on toimiva ja askeleita säästävä apuväline lypsytössä. Suunnitteilla on lypsykiskojen hankkiminen tulevan kesän aikana.

Kun maitomäärä lisääntyi, oli hankittava myös isompi tilasäiliö. Sen sijoittaminen ahtaaseen maituhuoneeseen ei kuitenkaan helposti onnistunut. Niinpä maituhuonetta oli suurennettava pihalle päin. Ylimääräistä tilaa ei ole, mutta kulkemaan siellä mahtuu, kun lypsykoneen tyhjösäiliö siirretään toiseen paikkaan.

Rakentamisessa olivat mukana omat pojat ja kaksi ulkopuolista timpuria, toinen vuoden ja toinen kaksi kuukautta. Isäntä ei ehtinyt paljoakaan osallistua varsinaiseen rakentamiseen, sillä tarvikkeiden tilaaminen ja hankinta veivät yllättävän paljon aikaa. Lisäksi oli päivittäin tehtävä rakentamisesta aiheutuneet siivoustyöt normaalien karja- ja pelto-työiden ohella.

Nuorkarjalle rakennettiin navetan viereen kylmäpihatto. Pohjatyöt tehtiin viime keväänä ja rakentaminen alkoi juhannuksen jälkeen. Kahdet leveät liukuovet kummallakin puolella rakennusta tekevät rehujen ja lannan siirtämistä kevyttä konetyötä. Syksyyn mennessä pihatto oli kennolevyikkunoita vaille valmis, joten nuorkarja pääsi jo syksyllä uusiin ryhmäkarsinoihin.

Kuivituksessa käytetään runsaasti kutteria, olkea ja turvetta. Lanta tyhjenetään pihatosta talvella kahden viikon välein ja säiden lämmitessä joka toinen viikko. Uimurilla ja lämmitysvesiuksella varustetun juomakupin vesi on sopivan lämmintä, noin 15-asteista myös pakkasella.

Parsinavetta paremmaksi ja vasikoille vapautta

Vasikat pääsivät nauttimaan runsaasta tilasta ja raikkaasta ilmasta, kun Merja ja Jussi Mäkinen Joutsasta korjasivat romuvarastona olleen vanhan lantalan vasikkalaksi.

Teksti ja kuvat Eija Järvinen

Ajatus lähti Parsinavetta paremmaksi -pienryhmästä, jossa isäntäväki oli tiiviisti mukana. Ryhmän mukana käytiin tutustumassa erilaisiin ratkaisuihin. Vasikkala toteutettiin omien suunnitelmien pohjalta, mutta vinkkejä saatiin myös rakennussuunnittelija Ari Vataselta ja tuotantoneuvoja Kaija Laitiselta.

Vasikkala tehtiin jo jonkin aikaa varastona olleeseen vanhaan lantalaan. Katto tehtiin peltiuretaanielementeistä ja seinät eristettiin mineraalivillalla. Sisäpuoli vuorattiin filmivanerilla ja seiiniin asennettiin kolme ilmanvaihtoluukkuja ja takaseinälle yksi poistopuhallin.

Lantalan pohja jätettiin alkuperäiseen kuntoon, mutta ruokintapöytää varten jouduttiin valamaan korkeampi osa. Kolmesta ikkunasta tulee mukavasti luonnonvaloa, ja lisäksi tilaan on asennettu viisi loisteputkivalaisinta sekä kaksi yövaloa.

Juomakuppi vaihdetaan lämmitettävään, koska kovimmilla pakkasilla se pyrkii jäätymään. Ilma on raikas ja tila pysyy kuivana pakkasellakin. Vasikkalan makuualue on mitoiltaan noin 2,5 x 9 metriä. Vasikoilla on tilaa kirmatta, mutta tilan kapeus rajoittaa eläinmäärän kuuteen.

Ilma on raikas ja tila pysyy kuivana pakkasellakin.

■ Merja ja Jussi Mäkinen esittelevät vasikoiden ryhmäkarsinaa, jossa eläimillä on tilaa spurtata.

■ Ternivasikoille saatiin lisää tilaa.

Vasikkalan kuivikepohjaan laitetaan ensin pyöröturvepaali ja päälle olkea pyöröpaali kerrallaan. Tyhjennys tehdään kopittomalla traktorilla 2–3 kuukauden välein. Vapaa väkirehuruokkija on seuraava hankinta tähän tilaan.

Hyvinvointituki edellytti korjauksia myös navetan puolella oleviin ritiläpohjakarsinoihin. Niiden takaosaan laitettiin kumimatot kiinteäksi makuualueeksi ja kuivikkeena käytetään kutteria. Karsinoiden eläinmäärää vähennettiin hyvinvoin-

tituen ehtojen mukaisesti. Kun yksi ryhmäkarsina poistettiin, saatiin tilaa kahdelle uudelle yksilökarsinalle. Nyt käytössä on neljä entistä tilavampaa karsinaa vastasyntyneille, joissa käytetään runsasta olkikuivutusta.

Vasikoiden kasvua on ryhdytty seuraamaan **Minna Norismaan** luennon innoittamana. Vasikoiden ruokintaa tullaan jatkossakin hiomaan.

Tulevana kesänä Mäkinen rakentavat vielä vinokuivikepohjaisen kylmäpihaton 20 hieholle ja 18 sonnille. Sekin on itse suunniteltu. Kun nuorkarja saadaan pihattoon, navetassa päästään aloittamaan lehmäpaikkojen lisäys, jonka Merja Mäkinen on suunnitellut opinnäytetyönään.

Ratkaisut vaativat paljon olkea, mutta toistaiseksi sitä on omasta takaa ja kaikki on kerättävä talteen, kertoo Jussi. Pieniä parannuksia on tehty pikkuhiljaa, koska suurta investointia on vaikea tehdä ja toteuttaa, jos peltoa ei löydy riittävää määrää sopivalta etäisyydeltä.

■ Uudelle navetalle oli vain yksi mahdollinen sijoituspaikka pohjavesialueella sijaitsevassa pihapiirissä.

Teksti **Raila Aaltonen**
Kuvat **Tapani Lepistö**

Navetta pystyyn talvityönä

”Jaa milloin alettiin miettiä tuotannon laajentamista? Ihan ensi treffeiltä alkaen”, sanovat Juha ja Tiina Pekko. Syystöiden jälkeen aloitettu rakennushanke valmistuu alkukesällä.

Juha ja **Tiina Pekon** maitotilalla Artjärvellä on ennenkin ajateltu rohkeasti. Juhan vanhemmat rakensivat uuden pihaton 62 lehmälle jo vuonna 1995. Monet pitivät moista hanketta suuruudenhulluna. Roboteista ei silloin puhuttu, lypsy tehtiin 2 x 3 autotandem-aseamalla yhden hengen voimin.

Tilasta muodostettiin maatalousyhtymä Juhan saatua agrologiopintonsa päätökseen. Seitsemän vuotta homma sujui edelleen hyvin, yksi kolmesta osakkaasta sai olla lypsyn aikaan vapaalla. Vuonna 2004 tila siirtyi yksin Juhan vastuulle. Vaikka tilalle palkattiin työntekijä, lypsytyön sitovuus alkoi häiritä tuoretta isäntää. Lypsyroboti aloitti urakkansa tilalla heti samana keväänä.

Lomittajana ja seminologina työskennellyt, taustaltaan ”täyskaupunkilainen” Tiina tuli Juhan rinnalle tilan töihin vii-

si vuotta sitten. Molemmilla on kiinnostusta, intoa ja osaamista maidontuotantoon, joten investointi uuteen navettaan tuntui luontevalta. Erikoisen hankkeen tekeä rakentamisen ajoittaminen talvikuukausille.

Navetassa selviää yksin

Juha Pekko seisoo maaliskuun purevasa pakkasessa navetan tulevalle nurkalla ja laskee sormillaan kuukausia käyttöönottoon. Neljässä kuukaudessa pitää tahtua vielä paljon, hän toteaa.

Laajennus tuplaa eläinmäärän. Navettaan tulee 147 lehmäpaikkaa ja kaksi robotia. Keskelle tulee kapea ruokintapöytä ja mattokuljetin. Säilörehu tehdään ilmatiiviiseen torniin. Väki-ruhu annetaan kioskeista, slalomlannanpoisto vie lietteen ulos.

”Saamme säilörehulla ja kioskista an-

■ Tiina ja Juha Pekko pitävät kiinni itse hiomastaan rakennuksen peruskonseptista.

netulla väkirehulla nyt 10 000 kilon keskituotoksen, eikä karjassa ole ruokinnasta aiheutuvia ongelmia, joten rehustuksen muutokseen ei ole syytä. Aperuokin tuntuu liian sitovalta, kun työstä pitää pystyä erkaantumaankin. Alueella ei myöskään ole edullisia komponentteja tarjolla”, Juha Pekko perustelee.

Pitkä kokemus robotilypsystä antoi Pekoille varmuutta laajennuksen suunnitteluun. Uudessa navetassa kumpi tahansa pystyy hoitamaan työt tarvittaessa yksin. Automaatiikka on apuna rehunjaossa, mutta työt sujuvat myös manuaalisesti.

Umpeutettavat ruokitaan erikseen omaan 10 paikan osastoonsa. Ternivasiikoiden karsinat ovat robotin lähellä, mutta heti ternijuoton jälkeen vasikat siirretään nykyisen umpiosaston tiloihin rakennettavaan juottamoon.

Tyyppinavettakohde

Pekot halusivat puolilämpimän pihaton, jossa olisi vapaa ilmanvaihto ja ritiläpalkkilattia. Navetan suunnitteli Ari Vatanen. Valmiilla tarjouspohjalla pyydettiin vertailukelpoiset tarjoukset, ja sellaisia saatiin neljä. Loppuvaiheessa verrattiin kahden parasta, ja urakan sai Robora-konseptillaan NHK-keskus.

Pekkojen pihatto on yksi MTK:n vetämän Tyyppinavettahankkeen kohteista ja ainoa, jossa on erillisruokinta. Kaikki navetan suunnittelun ja rakentamisen vaiheet raportoidaan tarkkaan ja ratkaisujen toimivuutta seurataan. EU:n ja valtion rahoittaman hankkeen tavoitteena on etsiä kustannustehokkaita ja vakioituja malleja navettarakentamiseen.

Rakennushankkeen budjetti on 1,67 miljoonaa euroa sisältäen lietesäiliön ja säilörehutornin. Lehmäpaikkaa koh-

ti kustannus on runsaat 11 000 euroa. ”Ei sitä tänä päivänä halvemmalla tee”, Juha Pekko arvioi. Kevään korvalla oli nähtävissä, että budjetti ylittyy jonkin verran.

Pekot haluavat rakentaa pihaton kerralla alusta loppuun ja päästä heti toimiviin tiloihin ilman tilapäisiä ratkaisuja. Tilan kaksi osa-aikaista työntekijää työllistyvät kevään tullen kokopäiväisesti.

Pohjatöihin kyntöjen jälkeen

Kun perheessä on 8-, 5- ja 3-vuotiaat lapset, aika on kortilla jo tavallisen arjen pyörytyksessä, saati kun työn alla on iso rakennushanke. Rakentaminen aloitettiin marraskuun alussa, sillä kesällä peltotyöt pitävät isännän täystyöllistettynä. Viljelyala on noin kaksisataa hehtaaria, josta ensi kesänä 90 on nurmella.

”Talvi on ainoa aika jolloin ehdin itse osallistua. Laskimme, että syksyn peltöiden jälkeen ehtii hyvin tehdä pohjat ennen kuin talvi tulee vastaan. Jos olisimme aloittaneet vasta keväällä, olisi tullut todella kiire.”

Talvirakentamista puolsi myös se, että rakennusporukoiden kiireet päättyvät yleensä syksyllä. Aikatauluun oli varattu väljyyttä jopa kahden kuukauden talvitaukoon. Työt ovat kuitenkin edistyneet lähes tauotta, koska talvelle ei sattunut kovia pakkasjaksoja.

Itse kasvatettuja hiehoja

Laajennuksen askelmerkit harkittiin tarkkaan. Toinen robotillinen lehmä päätettiin kasvattaa itse ostovasikoista, ja uusi konehalli rakennettiin sellaiseksi, että se sopii väliaikaiseksi kasvatus-tilaksi. Eläinten hankinta on ollut Tiina Pekon vastuulla.

”Vajaat 70 juotettua ja nupoutettua, kahden kuukauden ikäistä vasikkaa olen ostanut, ne on kerätty alle kymmenestä karjasta. Ostovasikat ovat samantasoisia kuin omat, mutta jalostusta nopeutetaan alkionsiirroilla. 25 siirrosta saimme 15 tiineyttä”, parhaillaan alkionsiirtoon koulutettava Tiina kertoo.

Kiimantarkkailu ja tiineyttäminen ovat vaatineet paljon työtä ja tarkkuutta kuluneena vuonna. Hiehoja on siennetty sitä mukaan kun ne ovat tulleet kiimaan. Kesästä eteenpäin odotettavissa on noin kymmenen poikimista joka kuukausi, ja tavoitteena on saada uusi navetta täyteen käyttöön puolessa vuodessa.

KUVAT: HANNA ORAVAINEN

■ Laura Juopperi ja Tapio Eronen lähtivät Piispasten tilalle Mikkeliin tutustumaan asema-lypsyyn ja 40 lehmän pihattoon.

Hanna Oravainen Paula Moisanen

Lypsyllä Oppimisnavetassa

Uutta navettaa suunnittelevan kannattaa kiertää navetan avajaisissa ja opintomatkoillakin, mutta Oppimisnavetassa saa tuntumaa siihen, miltä työskentely tietyntyyppisessä navetassa tuntuu.

Navettarakennuksessa on niin paljon erilaisia vaihtoehtoja, että uutta navettaa suunnitteleva yrittäjä on varmasti pyörällä päästään niiden kanssa. Mikä ruokintaratkaisu valitaan? Mikä lypsytjärjestelmä halutaan? Entäs lannanpoisto? Mihin tulee poikimakarsinat ja miten vasikat juotetaan? Ratkaisumalleja ja eri tuotemerkkejä on tarjolla, mutta mistä sen tietää miten ne oikeasti toimivat?

MaitoTaito-hankkeen Oppimisnavetta-pienryhmä käynnistyi keväällä 2013. Tarkoituksena on tarkastella erilaisia navetoita ja niiden teknisiä ratkaisuja ja saada käsitystä esimerkiksi siitä, mitä lypsytasemalla lypsäminen oikeasti on tai miten automaattilypsytilalla päivän ru-

tiinit menevät. Myös tilojen omistajilta saa vinkkejä, kokemuksia ja ideoita.

16 erilaista navettaa

Toimintojen vaihtoehdot kannattaa miettiä tarkkaan jo ennen navetan rakentamista, sillä jälkikäteen muutokset ovat kalliita, usein jopa mahdottomia. Jo käytössä olevassa navetassa näkee lehmi- en liikkumisen ja myös ne asiat tulevat esille, mitä omistaja tekisi toisin, jos rakentaisi nyt uudelleen.

MaitoTaito-hanke toimii Etelä-Savossa, Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Savossa. Jokaisesta maakunnasta on kartoitettu erilaisia navetoita mukaan Oppimisnavettaan. Yhteensä tilakohteita on 16.

Kohteina on erilaisia asema- ja au-

tomaattilypsytiloja. Tutustua voi niin seosrehu- kuin erillisruokintaankin luo- mu- tai tavanomaisilla tiloilla. Ensimmäisessä päivässä oppijoille annetaan mahdollisuus valita kullekin sopivimmat kohdetilat. Oppijat voivat valita mielenkiintoisia navettakohteita myös maakuntarajojen yli.

Uusia ja käytettyjä laitteita

Yksi Etelä-Savon kohdetiloista on Pirjo ja Risto Piispasen lypsykarjatila Mikkelissä. Vuonna 2006 rakennetussa kolmirivisessä pihatossa on tilat myös nuorkarjalle. Vanha parsinavetta ei ole enää karjan käytössä. Ennen investointia lypsylehmiä oli 18.

Tällä hetkellä navetassa on lypsäviä

noin 40. Navetassa on 2 x 5 kalanruoto-lypsyasema, jossa on nostolattia. Lypsyasema ja nostolattia ostettiin käytettynä.

Lypsylehmiä varten navetassa on kaksi uutena ostettua ruokintakioskia. Piispaset olivat miettineet myös käytettyjen ostamista, mutta hyviä sellaisia ei silloin löytynyt. He neuvovat muitakin rakentajia miettimään, ostaako laitteet uusin vai käytettyinä.

Nuorkarjalle väkirehut jaetaan pääosin käsin. Pikkuvasikat juotetaan neljä

■ **Laura Juopperi** kokeili ensimmäistä kertaa, miltä tuntuu lypsää asemalla. **Pirjo Piispanen** neuvoo ja opastaa.

kertaa päivässä. Kun vasikoita on enemmän, voidaan juoma tehdä juoma-automaattiin. Säilörehu jaetaan säilörehunjakovaunulla neljä viisi kertaa päivässä.

Lannanpoisto tapahtuu hydraulisesti lantaraapoilla. Lantakäytävälle ja lypsyaseman lattiaan on laitettu kumimatot estämään lehmien liukastumista. Aikaisemmin lantakouruun oli tehty salmiakkikuviointi ja lattiaa oli karhennettu, mutta jonkin ajan kuluttua lattiasta tuli niin liukas, että kuvioinnista ei ollut enää mitään hyötyä.

Lypsylehmien parsissa on parsipedit, jotka ovat vielä hyvässä kunnossa. Kuviokeena käytetään kutteria ja turvetta. Nyt navetassa on luonnollinen ilmanvaihto, aikaisemman koneellisen ilmanvaihdon sijaan.

Sopivan kokoinen navetta

Muutamia asioita Piispaset tekisivät tänä päivänä toisin. Yksi niistä on maitohuoneen mitoitus ja tarvittavat sosiaalitulitilat. Navettaan rakennettaisiin myös vanha kunnan karjakeittiö, jossa voisi pestä tuttiämpärit, sangot ynnä muut. Nyt nämä työt tehdään maitohuoneessa.

Piispaset lähtivät mukaan Oppimisnavettaan maitotilaneuvojansa **Sinikka Luostarisen** houkuttelemana. Tila halusi näyttää oppijoille, että tämänkin kokoisella navetalla voi pärjätä ja että se tuo leivän. Aina ei tarvitse miettiä sitä suurinta vaihtoehtoa. Toinen syy oli se, että he itsekkin voivat oppia oppijoilta.

Tilakohdepäivänä 12.3. Piispasten navetassa työskentelivät **Laura Juopperi** ja **Tapio Eronen** Rantasalmelta. Heillä itsellään on noin 20 lypsylehmän parsinavetta ja mielessä pyörii ajatus parsinavetan laajentamisesta tai kokonaan uuden pihaton rakentamisesta.

”Oppimisnavetassa on mahdollisuus nähdä miten eri navetat käytännössä toimivat. Onhan tämä erilaista kuin käydä esimerkiksi navetta-avajaisissa”, pariskunta perusteli osallistumisestaan.

Piispasten navetan he valitsivat tilakohteeksi, koska kokivat tämän kokoisena navetan voivan olla heille sopiva ja mahdollinen toteuttaa.

Kirjoittajista Hanna Oravainen on ProAgria Etelä-Savosta ja Paula Moisanen ProAgria Pohjois-Savosta.

Lypsykone, oli se sitten sankokone, putkilypsykone tai lypsyrobotti, on maitotilan tärkein kone. Lypsykoneen toiminta ja käyttö vaikuttavat sekä lehmien utareterveyteen että tilalta myytävän maidon laatuun ja määrään ja siten maitotilan kannattavuuteen.

Esa Manninen
Neuvontapäällikkö, Valio Oy

■ Alipainetallentimien avulla voidaan arvioida lypsykoneen asetuksia ja nännikumin sopivuutta.

Lypsyjärjestelmä vaihtuu, osuuskunta neuvoa

Valiolaisten osuuskuntien neuvot ovat päivittäin tekemisissä lypsyyn liittyvien kysymysten kanssa. Heille on vuosien aikana kertynyt merkittävästi osaamista. Tämä pääoma on valiolaisten maidontuottajien käytettävissä myös silloin, kun tuottaja suunnittelee uuteen lypsyjärjestelmään siirtymistä.

On sekä tuottajan että osuuskunnan etu, että osuuskunta saa tiedon uuden lypsyjärjestelmän hankinnasta ajoissa. Usein on kyse myös eläinmäärän ja tilalta myytävän maitomäärän lisääntymisestä. Tilasäiliön tilaamiselle ja toimittamiselle on varattava aikaa, sillä osuuskunnalla ei ole varastossa suurempia säiliöitä.

Pohdittaessa automaattilypsyyn siirtymistä on ensin kysyttävä, onko automaattilypsy meille sopiva vaihtoehto. Tuotantoneuvot tuntevat tuottajia, jotka ovat käyneet läpi vastaavan prosessin ja osaavat ohjata sopivien ammattiveljien ja -sisarien juttusille.

Neuvojilta löytyy osaamista ja välineitä esimerkiksi perinteisen lypsykoneen maitoputkiston mitoittamiskysymyk-

siin. Asemalypsyn sujuvuuteen ja lypsykapasiteettiin tullaan kiinnittämään entistäkin enemmän huomiota ja nämä asiat on huomioitava jo suunnitteluvaiheessa esimerkiksi sujuvan eläinliikenteen tarkasteluna.

Tarjouksista asennukseen

Tarjouspyynnön tekeminen ja tarjousten vertaaminen on haasteellinen tehtävä, jossa apu ja useammat silmät ja aivot ovat tarpeen. Tarjotut laitteet saattavat olla tuottajalle täysin vieraita, mutta neuvojalle on voinut jo kertyä kokemuksia niistä muilta tiloilta.

Myös automaattinen lypsylaitteisto vaatii eläinsilmää ja säännöllistä valvontaa.

Moni lisälaite on sentyyppinen, etä se edellyttää myös tuottajalta aktiivisuutta laitteen ominaisuuksien hyödyntämisessä. Jos laitetta ei hyödynnetä, ei sitä kannata hankkia. Siksi pohdinta on tehtävä ennen hankintaa.

Lypsykoneiden tekninen toimintavarmuus ja myyjien mitoitusosaaminen ovat parantuneet vuosien kuluessa. Kolmas tärkeä osa-alue perinteisessä lypsykoneessa on asentaminen. Myös tällä puolella on menty merkittävästi eteenpäin.

Lypsykoneen myyjä ja asentaja vastaavat siitä, että laitteisto on kauppakirjassa sovitun mukainen. Lypsykoneen asentaja testaa laitteiston asennuksen jälkeen ja laatii siitä dokumentin eli testauspöytäkirjan. Enää ei meijerin tai maaseutukeskuksen neuvoja tule tässä vaiheessa testaamaan lypsykonetta.

Neuvontakäynniltä varmuutta

Osuuskuntien neuvontapalvelun tavoite on maidon laatuongelmien ennaltaehkäisy. Siksi osuuskunnissa nähdään tärkeäksi tukea investoivia maitotiloja myös uuden järjestelmän käyttöönotos-

■ Automaattisen lypsyjärjestelmän hankintaan ja käyttöön ottoon on saatavilla asiantuntevaa apua omasta osuuskunnasta.

sa. Perinteisessä lypsyssä tämä tarkoittaa sitä, että osuuskunnan neuvoja tulee sovituna päivänä tilalle seuraamaan lypsytapahtumaa ja laitteiden pesua.

Yleisimmin näillä tilakäynneillä ovat nousseet esille lypsyruutiini, lypsimen asento ja automaattisten irrottimien asetukset. Neljäs, ja ehkä eniten ammattitaitoa vaativa seurantakohta on nännikumin sopivuus karjan lehmille.

Vaikka lypsykone täyttäisi kaikki standardien vaatimukset, voi edellä mainituista kohdista yksi tai useampi olla pahasti pielessä. Silloin lypsykapasiteetti ei nouse halutulle tasolle ja lehmien utareterveys on vaarassa. Työmenekki on suuri ja eläimet sairastuvat – tätä ei yksikään investoinut tila halua kohdalleen.

Myös automaattinen lypsylaitteisto vaatii eläinsilmää ja säännöllisiä valvontarutiineita. Automaattilypsytilojen neuvontaan on kehitetty oma neuvontapaketti, jossa käydään läpi tuottajan kokemuksia ja havaintoja, varmistetaan maidon laadun kannalta kriittisten kohteiden rutiinit ja arvioidaan lehmien puhautta ja ruokintaa.

Maitokoneiden erikoisneuvonta takaisin Valiolle

■ Valio on vuosikymmeniä vastannut lypsykoneiden erikoisneuvonnasta. Kahdentoista vuoden ajan toiminta oli keskitetty MTT Vakolan Maitokoneet-yksikköön, jonka ohjauksesta ja rahoituksesta vastasivat hankintaosuusiensa suhteessa lähes kaikki suomalaiset meijeriyrietykset. Yksikön toiminta päättyi vuoden vaihteessa ja sen työntekijät, **Kaj Nyman** ja **Esa Manninen**, siirtyivät Valio Oy:n palvelukseen.

Tavoitteena on saada neuvontapalvelujen sisältö ja laatu vastaamaan entistäkin paremmin tuottajien ja neuvojien tarpeisiin. Kuluvaan vuoden aikana jatketaan mm. automaattilypsyyden liittyvien ohjeiden työstämistä sekä asemalypsytarvikkeiden liittyvien neuvontatapojen kehittämistä. Tilasäiliö- ja maidon jäähdytysasiat organisoituvat aiempaa selkeämmin ja yhteys tuote- ja tarvikemyyntiin tiivistyy ja tehostuu.

Toimintaa kehitetään erityisesti automaattilypsytarvikkeiden laatu- ja tuotosseuranta- ja tiedonsiirron osalta.

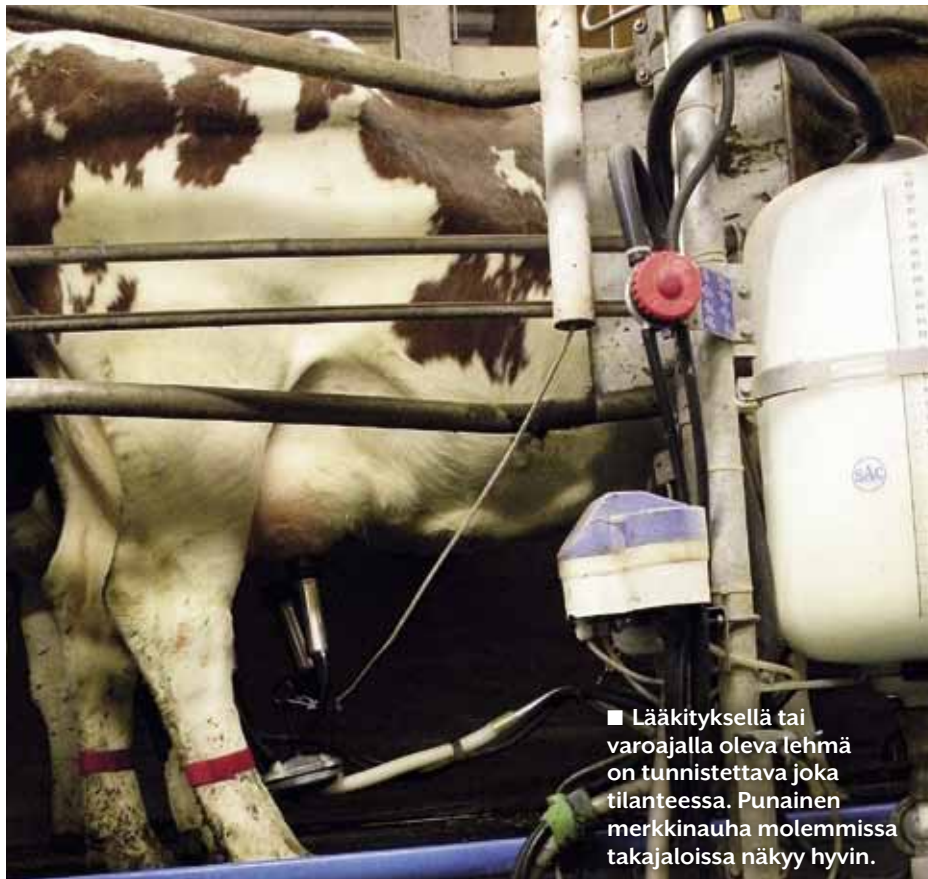
Maidonkäsittelylaitteiden neuvonta kehittyi osaavien valiolaitosten osuuskuntien neuvojien avulla. Siksi myös Kaj ja Esa lähtevät tarvittaessa mukaan tilakäynneille. Kajin työpiste on Uusikaarlepyyssä ja Esan etätyöpiste Jokioissa.

Tarkkana joka lypsyllä

Valiolle tulee vuodessa 20–30 antibioottimaitoa sisältävää kuormaa. Se merkitsee, että joka kuukausi tapahtuu keskimäärin kaksi vahinkoa, joissa lääkityn lehmän maitoa pääsee meijeriin saakka.

Suurin osa vahingoista aiheutuu huolimattomuudesta lypsyn tai hoidon yhteydessä. Lypsetään hoidossa oleva lehmä viimeiseksi erilleen, mutta unohdetaan ottaa maitoyhde pois tankista. Lääkitään tai merkitään väärä lehmä. Automaattitiloilla maidonerottelu- ja pesuvirheet sekä esimerkiksi hoitojen rekisteröityminen robotille asti ovat aiheuttaneet vahinkoja. On myös tapauksia, joissa on unohdettu kirjata hoidossa oleva eläin tietokoneelle.

Antibioottivahingot aiheuttavat suuret tappiot niin meijerin päässä kuin tiloilla. Siksi niiden estämiseksi kannattaa tehdä kaikki voitava. Tuottajain Maidon neuvojilta löytyy keinoja vahinkojen ennaltaehkäisyyn kaikissa eri lypsyjärjestelmissä.

■ Lääkityksellä tai varoajalla oleva lehmä on tunnistettava joka tilanteessa. Punainen merkkinauha molemmissa takajaloissa näkyy hyvin.

Automaattilypsyn tiukat rutiinit

Anne Soinin ja Mika Bergin tilalla VMS-automaattilypsy on ollut käytössä kuusi vuotta. ”Antibioottimaito on ollut aina pelon aiheena, vaikka vahinkoja meille ei ole koskaan sattunut. Tilan työrutiinit mietitään tarkoin ja varotoimet tehdään hyväksi osoitettujen ohjeiden mukaan. Osuuskunnalta saimme automaattilypsyä varten selkeät kirjalliset ohjeet ja toimimme niiden mukaan jokaisen lääkehoidon yhteydessä”, kertoo Mika Berg.

Aina kun maitoa jostain syystä lypsetään eroon, erottelu määrätään toistaiseksi.

”Päivämäärän tallentamisen mahdollisuuden voisi poistaa ohjelmasta tarpeettomana. Kun erottelu määrätään aina toistaiseksi, maidon määränpää on ai-

na itse muutettava ja yksi riskikohta on vähempänä,” toteaa Mika Berg.

Lääkittävän lehmän maidon määränpääksi valitaan erotteluastia. Solupitoisuuden mukaan eroteltavissa maidoissa määränpääksi valitaan aina viemäri. Myös ternimaidon erottelu määrätään toistaiseksi. Ennen tilasäiliöön ohjaamista arvioidaan maidon solupitoisuus ja verisyys robotin antamien tietojen perusteella.

Hoitoon tulevalle lehmälle tallennetaan lypsyn esto, koska lääkitävät lypsetään valvotusti. Lisäksi eläin merkitään punaisella A- kirjaimella. Merkitseminen varmistaa lehmän huomioimisen myös ennalta arvaamattomassa tilanteessa, kuten jos lehmien tunnistus robotilla rikkoontuisi ja niitä jouduttaisiin ottamaan lypsylle käsikäytöllä.

Lääkittävän lehmän lypsy tapahtuu valvotusti, sillä lypsyllä pitää olla oikea lehmä. Maito ja sen määrä varmistetaan erotteluastiasta, joka on merkitty selvästi.

Myös laitteiston pesu lääkityn lehmän lypsyn jälkeen valvotaan. Jos nännikupit eivät jostain syystä ole hyvin kiinni pesutelineessä, tapahtuu ilmavuotoa, jonka vuoksi pesun mekaaninen teho alenee, ja pesu käynnistetään uudelleen alusta.

Maidon erottelun jälkeen tarkastetaan tilasäiliön luota siiviläsukkaventtiililtä, tuleeko sinne maitoa tai ilmaa. Ne ovat merkki siitä, että eroteltavaa maitoa tulee myös tilasäiliöön.

Lypsyasetukset muutetaan negatiivisen antibioottikokeen jälkeen ja maidon määränpääksi asetetaan tilasäiliö.

Lypsyasemalla tieto kulkee

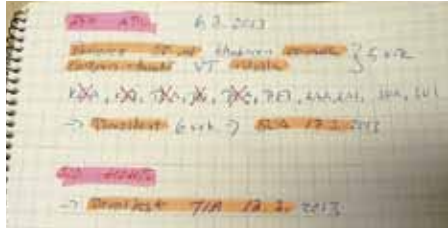
Riina ja Teemu Pöyryn tilalla Ristiinassa lehmät lypsetään mittasäiliökoneella lypsyasemalla (2 x 8). Asemalla ei ole lehmien automaattista tunnistusta.

”Tiedot hoidettavista lehmistä täytyy olla kaikilla, ettei virheitä pääsisi sattumaan. Lehmien hoidot merkitään toimiston vihkoon ja lehmät merkitään AUTE-järjestelmän mukaan. Hoitolehmät saavat varmuuden vuoksi molempiin takajalkoihin punaiset nauhat eli jos toinen irtoaa jää vielä toinen nauha”, Riina Pöyry sanoo.

Töihin tuleva voi tarkistaa tilanteen vihkosta, johon merkitään myös antibioottitestin ensimmäinen mahdollinen testauspäivä ja testitulos.

Erottelu varten lypsyaseman vieressä on kuusi parsipaikkaa hoidossa oleville ja esim. jalkavaivaisille. Osasto voidaan tarvittaessa jakaa kahteen osaan.

Antibioottilehmät lypsetään viimeisessä ryhmässä, joka on joko hoidettavien oma ryhmä tai lypsissä viimeisenä olevan ryh-

■ Hoidot ja testauspäivät merkataan vihkoon.

män viimeisinä. Mittasäiliöihin ei lypsetä hoidossa olevan jälkeen. Mittasäiliön letku irrotetaan maidonsiirtoputkesta, johon laitetaan punainen valenänni ja maito ohjataan lattialla olevaan astiaan. Delvotestiä varten astiasta saadaan helposti edustava näyte.

Maidon antibioottitestauksella ei pidetä kiirettä, koska varoajan maitoa voidaan käyttää vasikoiden juotossa. Varoajan päättymisen jälkeen maito testataan aina ja laitetaan tankkiin, kun testi on näyttänyt puhdasta.

Lehmän merkitseminen

- Antibioottimaitoa lypsävän lehmän merkitsemisväri on aina punainen.
- Merkintävälineitä ovat mm. rasvaliitu, spray, jalkatarra, teippi, nauha.
- Spray- tai rasvaliitumerkki on A.
- Merkinnät tulee uusua, jos ne ovat kuluneet pois.
- Merkintä tehdään paikkaan, jossa se näkyy selvästi esim. lantioon, utareeseen, jalkaan (panta), häntään (teippi), maitoputkeen nauhaa.
- Muistiin ei kannata luottaa.

Kannukone käyttöön varoaikana

■ **Eija ja Tero Aholan** navetassa Hämeenkoskella VMS-lypsyroboti otettiin käyttöön tammikuussa 2009. Tänä aikana lehmien utareterveys on pysynyt hyvänä eläinlääkärin johdolla tehdyn määrätietoisien työn ansiosta, kertoo Eija Ahola.

Tilalla käytetään antibiootteja pääasiassa umpeenpanohoitosten yhteydessä tarkkaan bakteerimääritykseen perustuen. Lehmien merkinnässä käytetään punaista rasvaliitua.

”Antibioottivahinkojen estämiseksi lypsän poikineet lehmät sekä mahdollisesti hoidossa olevat lehmät poikima/sairaskarsinassa kannukoneella niin kauan kuin varoajat ovat päällä. Lehmät pääsevät vasta puhtaan Delvo-test-tuloksen jälkeen muitten joukkoon. Näin tiedän tarkkaan, ettei antibioottimaitoa pääse meijerimaidon joukkoon.”

Jos poikimisia on useampia yhtä aikaa ja mukana on myös varoajan lehmä, kaikki nämä eläimet lypsetään robotilla valvotusti. Sen jälkeen laitteistolle tulee järjestelmäpesu.

Reititys tärkeää putkikoneella

■ Parsinavetassa tulisi kirjata ylös poikkeavaa maitoa lypsävien työohje ja huolehtia, että se pidetään esillä. Lehmien AUTE-menetelmän mukainen merkintä on tärkeää. Maidon siirtoputken tuloyhde poistetaan tilasäiliöstä ennen merkittyjen eläinten lypsä.

Hoidossa olevat lehmät lypsetään viimeisenä normaalisti putkikoneella tai lypsykannuun, johon alipaine otetaan aina tyhjöpuolelta.

Putkikoneen sankolypsissä tarvitaan myös selkeät ohjeet ja huolellisuutta, kun yhdistelmähanoja liitetään lypsyy ja pesuun. Yhdistelmähanoja ovat mm. DeLavalin pistooli ja SAC:n kombiduohana.

Jos antibioottihoidossa olevat lehmät lypsetään putkikoneella kannuun, yhdistelmähanan kytkentä tyhjöpuolelle tulee varmistaa. Väärin kytkettyä alipaine otetaan maitopuolelta, jolloin antibioottia voi joutua maitoon.

Jos lypsin pestään pesutelineessä normaalissa pesukierrossa, kuten on suositeltavaa, tulee hana kytkeä pesuun oikein. Jos hana kytetään väärin, pesu-

rin, pesuvesi ohjautuu tyhjöputkeen aiheuttaen monenlaista harmia.

Sankoon lypsettäessä on muistettava, että mitä korkeampi lypsykoneen putkiston alipaine on, sitä tärkeämpää on käyttää lypsyalipaineen alennusventtiiliä, esim. DelPro. Sankokoneen oman tykyttimen toiminta kannattaa testauttaa lypsykoneen huollon yhteydessä.

■ Kannuun lypsettäessä alipaine tulee ottaa tyhjöpuolelta.

KUVA: VALIO

Vasikka on investointi

Vasikka ei syö huvikseen, vaan kasvaakseen ja kehittyäkseen nopeasti terhakkaaksi märehtijäksi. Vasikkaa saa ruokkia kutakuinkin vapaasti ensimmäiset kolme kuukautta. Menestyksen eväät rakennetaan heti elämän alussa.

Tuomo Linnakallio, myyntipäällikkö, Valio Oy

Ternimaidon juottaminen heti emän nuoltua vasikan on äärimmäisen tärkeää, jotta vasikan ruoansulatus saadaan käynnistettyä ja energian saanti turvattua mahdollisimman nopeasti.

Vailla vastustuskykyä syntyvä vasikka tarvitsee myös suojaa taudinaiheuttajia vastaan. Vasta-aineet on ladattu emän ternimaitoon, josta vasikka passiivisen immunitetin. Sen oma immuunijärjestelmä alkaa kehittyä vasta noin kolmen viikon iästä alkaen.

Ternimaidon sisältämät vasta-aineet imeytyvät vasikan suolistosta vain en-

simmäisten elintuntien ajan. Juotossa pätee sääntö ”Mitä pikemmin sen parempi”, sillä jo 30 minuutin kuluttua syntymästä vasikan suolessa alkaa muutosprosessi, joka heikentää vasta-aineiden imeytymistä.

Ensimmäinen ternimaito kannattaa lypsää ja juottaa tuttipullosta tai -ämperistä. Näin varmistetaan ternimaidon riittävä saanti. Vähintään 38-asteista ternimaitoa juotetaan niin paljon kuin vasikka jaksaa juoda, normaalisti 3–4 litraa kerrallaan. Jos vasikka ei jaksaa imeä itse, on ternimaito annettava letkulla varustetulla juottolaitteella.

Tutki ternimaidon laatu

Vasta-aineiden määrä ternimaidossa riippuu monesta tekijästä, kuten lehmän roidusta, lypsykaudesta, ternimaidon määrästä, ummessaoloajan pituudesta ja lehmän terveydestä. Ratkaiseva ajanjakso on noin kuusi viikkoa ennen poikimista, jolloin on huolehdittava lehmän E-vitamiinin ja seleenin saannista.

Ternimaidon laatu kannattaa mitata kolostrometrillä tai refraktiometrillä. Tiloilla tehtyjen mittausten mukaan hyvin usein vasta-aineiden taso ternimaidossa on alle suositusten, mikä altistaa vasikan taudinaiheuttajille.

■ **Laumaeläimenä vasikka kaipaa ikäistensä seuraa.**

Hyvälaatuista ternimaitoa kannattaa pakastaa sopivina kerta-annoksina. Pakkasessa se säilyy hyvänä noin vuoden ajan. Ternimaidon lämpötila ei saa sulatettaessa nousta yli 50 asteen, jotta vasta-aineet eivät tuhoudu.

Jos ternimaitoa ei ole tai sen laatu ei ole riittävä, on syytä käyttää ternimaitotehostetta. Vasikan immuniteettisuoja voi tehostaa Startti Vital -ternimaitotehosteella. Tuote sisältää luontaisia vasta-aineita, immunoglobuliineja.

Pariviikkoisena juomarehulle

Maitojuottoa jatketaan vähintään viikon ajan 3–4 kertaa päivässä. Maito voidaan

Ensimmäisen elinkuukauden aikana juoman määrää ei tule rajoittaa.

korvata maitopohjaisella juomarehulla, esimerkiksi Startti Maito Instantilla, aikaisintaan viikon, mutta mieluummin kahden viikon iässä. Maitoa korvataan asteittain juomarehulla esimerkiksi puoli litraa kerrallaan. Siirtoruokintaan on hyvä käyttää kolme päivää.

Vapaasti ruokittu vasikka kasvaa luonnollisen kasvutaipumuksensa mukaisesti. Ensimmäisen elinkuukauden aikana juoman määrää ei tule rajoittaa. Helpon vapaa juotto onnistuu vaikkapa tarjoilemalla hapanjuomaa vasikkabaarista.

Tuttiämpärijuotossa sopivat kerta-annokset ovat vasikan koosta riippuen 2,5–4 litraa. Määrää voi alkaa rajoittaa asteittain noin kuuden viikon iästä alkaen. Silloinkin juomarehua tulisi antaa päivittäin 7–8 litraa.

Märehtijävalmennus alkuun

Väki- ja karkearehuja voidaan antaa vasikalle heti ensimmäisellä elinviikolla, viimeistään väkirehuruokinta on syytä

aloittaa toisella elinviikolla. Aluksi napero käy vain ihmettelemässä ja nuuhkimassa kiinteitä eväitä, mutta melko pian rehua alkaa kulkeutua suuhun asti.

Väkirehut käynnistävät pötsin kehittymisen. Vasikoille tarkoitetuissa väkirehuissa on runsaasti valkuaista ja energiaa. Ratkaisevan tärkeää pötsinukkaa alkaa muodostua pötsin seinämiin väkirehun hajotessa siellä voi- ja propionihapoiksi.

Vasikalle sopivan väkirehuseoksen voi tehdä murskatusta tai jauhetusta viljasta, joka höyrytetään rypsirouheella. Teollisista väkirehuista paras valinta lehmävasikoille on myslivalmiste, esim. Startti Vasikkamysli, jossa ravinteiden imeytymistä ja maittavuutta on parannettu raaka-aineiden lämpökäsittelyllä. Myslin rakenne on myös sopivan karkea, mikä edistää vasikan märehmistä. Väki-rehuruokijasta vasikka saa rehua aina halutessaan.

Karkearehuksi soveltuu hyvälaatuinen säilörehu tai nuorena korjattu, lehtevä kuiva heinä. Myös hyvälaatuista seosrehua voi tarjota. Karkearehua pitää olla jatkuvasti tarjolla vaikkapa heinähäkissä. Säilörehu on syytä vaihtaa päivittäin, jotta se ei pääse pilaantumaan.

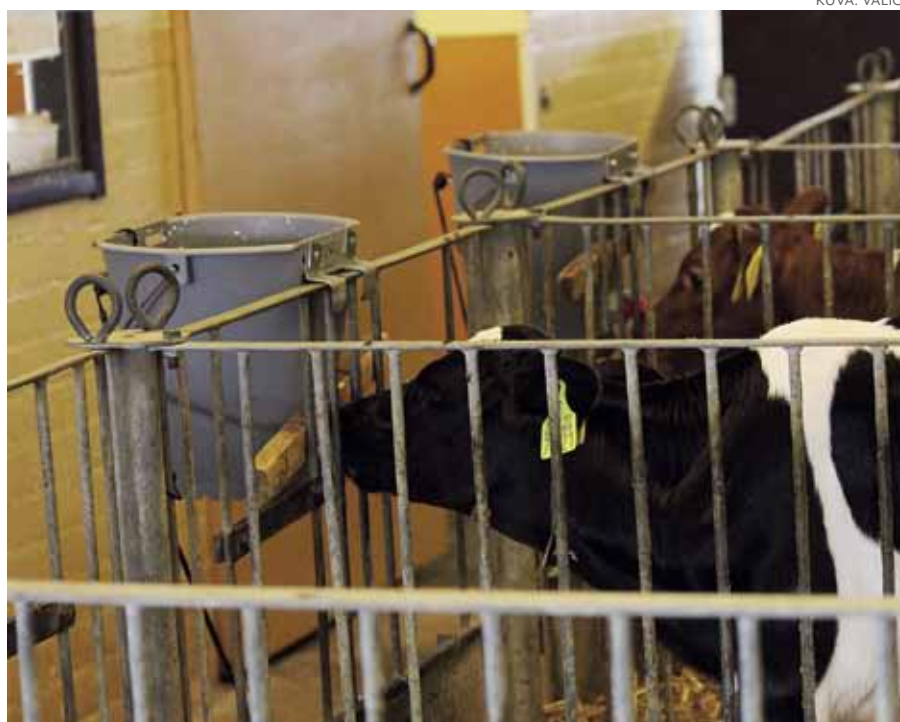
Juotto tuplaa syntymäpainon

Tutkimusten mukaan vasikoiden 40 ensimmäisen elinpäivän tehokas ruokinta vaikuttaa positiivisesti ensikoiden tuotoksiin. Juottovaiheessa on syytä tavoitella kilon päiväkasvua. Käytännössä vasikan painon tulisi kaksinkertaistua 80–100 kiloon ensimmäisten kahden kuukauden aikana.

Vasikka-ajan ruokinta on ratkaisevassa roolissa.

Hyvin kasvaneista vasikoista saadaan 22–24 kuukauden iässä tuottavia lypsylehmiä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää hyvää päiväkasvua alusta alkaen, jotta hiehot ovat siemennysvalmiita 13–15 kuukauden iässä. Vasikka-ajan ruokinta on siis ratkaisevassa roolissa!

KUVA: VALIO

■ **Tuttiämpärijuotossa sopivat kerta-annokset ovat vasikan koosta riippuen 2,5–4 litraa.**

Onalien huomassa varttuu hyviä lypsäjiä

■ KuUudentalon hieho kasvattamossa on rauhallista, koska eläimet saavat riittävästi hyvää seosrehua. Käytössä on kaksi seosta. Nuoret vasikat saavat lisäksi hiukan ostovalkuaista.

Tältä navetassa pitää kuulostaa – kuin musiikkia korville. Juha-Matti Onali kävelee kasvattamon ruokintapöydällä kuunnellen hiljaisuutta, joka kertoo 450 eri ikäisen lehmävasikan ja hiehon olevan kylläisiä ja tyytyväisiä oloihinsa.

Teksti Raila Aaltonen Kuvat Kimmo Haimi

■ Suuruuden ekonomia on tärkeää, jotta hiehon kasvatuskulut pysyvät kurissa. Sopimuksen tulee sekä hyödyttää maitotilaa että antaa kannattavuus kasvatustilalle, sanoo Juha-Matti Onali.

Hiehojen kasvattamisesta tuli uusi tulonlähde joutsalaisille Juha-Matti ja Eija Onalille kolme vuotta sitten. Uudentalon tilalla oli ennestään lypsykarja ja runsaasti peltoa. Nuori tuottajajärjestö suunnitteli aloittavansa emolehmätuotannon ja rakentavansa lihakarjalle uuden pihatton.

”Luvat oli jo saatu, kun naapuri kysyi, emmekö ryhtyisi kasvattamaan hänen lehmävasikkansa. Näin hän sai lisää tilaa lypsylehmille. Lupiin saatiin muutokset ja pääsimme rakentamaan. Ensimmäiset vasikat otettiin sisään huhnikuussa 2010”, Onali kertoo.

Nyt pihatossa kasvaa vasikoita viideltä sopimustilalta, sekä oman karjan uudistus. Läpiajettavan pöydän toisella puolella vasikat lepäilevät väljässä, purupohjaisissa ryhmäkarsinoissa. Toisella puolella on makuuparret kolmessa rivissä ja lantaraappa kulkee hiljaksen pitäen käytävän siistinä.

”Eläimet tulevat meille 3–4 kuukauden iässä ja lähtevät takaisin tiineinä, noin 21 kuukautta vanhoina.”

Tarkasti valvottua kasvua

Purupohjapuolella vasikat kasvavat kokoa valkuaispitoisen seosrehun voimin. Ryhmän edettyä viimeiseen karsinaan lähestyy siemennyksen aika. Karsinan tölpassa on keltainen merkki osoittamassa noin 130 senttimetrin säkäkorkeutta, jolloin hieho on yleensä sopivan kehittä-

■ Hiehojen vitamiinikivennäiset sisältävät seleeniä, ja seleeniä jaetaan myös automaateista.

Hallin nosto-ovi aukeaa kaukosäätimellä, joka on tiukasti talonväen taskussa.

tynyt ja valmis tiineyteen. Silloin se siirretään pöydän toiselle puolelle.

Kiimantarkkailu ja siemennykset tapahtuvat omassa osastossaan. Hiehot siemennetään tarvittaessa kahdesti, joskus kolmastikin, ja ellei vielääkään tärpää, avuksi otetaan sonni.

”Vain prosentti tai kaksi kasvatetuista hiehoista joudutaan poistamaan tiinehtymättömyyden vuoksi. Tällöin teuras-tili korvaa kasvatuskulut”, Onali kertoo.

Kun tiineys on varmistettu, siirtyy hieho isojen puolelle, jossa elämä jatkuu tutuja latujaan. Vain seosrehun valkuais-osa on tällä puolella alempi.

”Makuuparret puhdistetaan kahdesti päivässä ja jokainen eläin ajetaan silloin ylös. Silloin tarkastetaan jalat ja eläimen vointi ja huomataan mahdolliset naarmut tai muu hoitoa vaativa tilanne. Huolellinen tarkkailu on ihan avainasemassa”, isäntä selvittää rutiineja.

E erityisen tarkkana hoitajat ovat pienimpien kanssa. Vähänkin kasvussaan jälkeen jäävä siirretään pöydän alkuun, ”alakynsiryhmään” vahvistumaan ennen siirtoa eteenpäin ja kohti 130 sentin maalimerkkiä.

Maltillisesti ostovalkuaista

Vuodessa kuluu 5 000–6 000 paalia säilörehua. Juha-Matti Onalin mukaan mah-

dollisimman suuri rehuomavaraisuus on rahtikasvatuksen kannattavuuden kivi-jalka. Valkuainen tuotetaan pitkälle itse puna-apilasta ja nurminata-timotei-nurmista. Alkavana kesänä kylvöön tulee myös sinimailasta.

Ape sisältää säilörehun lisäksi omaa ohra-kauraseosta. Alle vuoden ikäiset saavat appeen päälle ripauksen ostovalkuaisrehua. ”Isojen puolella säilörehu on tehty vanhempana. Jos eläimet pyöris-tyvät liikaa, rehua laimennetaan oljella”, Onali kertoo. Seoksen sopivaa energia- ja valkuais-osa säädetään tarkkailemal-lan lannan koostumusta.

Kerralla jaetaan 15–20 tonnia apetta ja pöytä syötetään tyhjäksi joka päivä. Kun eläimillä on evästä edessä koko ajan, tunnelma navetassa pysyy rauhallisena.

”Peltoalaa meillä on käytettävissä 480 hehtaaria. Kesä menee kokonaan pel-totöissä, otamme nurmista kaksi sataa. Oma rehuvilja riittää ja hyvinä vuosina jää myytäväksikin”, Onali kertoo. Jat-kossa hän aikoo kylvää myös hennettä yhdessä kauran kanssa ja korjata sadon säilörehuna.

Onalin mielestä hyvä lypsylehmä tulee vasikasta, jolle muodostuu suorituskykyinen ruoansulatuselimestö. Liika valkuainen pilaa mahojen kehityk-sen. Lehmien pöydältä lakaistut rehun-

■ Pihatossa tapahtuva kasvatusta helpottaa hiehon sopeutumista, kun se aikanaan siirretään lypsykarjapihattoon. Hiehotellin parret on tehty lypsykarjan mitoituksilla.

tähteet eivät siksi ole kasvaville hiehoille sopivaa rehua.

”Seleenin merkitykseen olemme pe-
rehtyneet tarkoin. Nyt hiehot saavat se-
leeniä automaateista, mutta rehusta saa-
tuna se imeytyy paremmin. Aiomme-
kin jatkossa käyttää enemmän seleeni-
pitoisia lannoitteita. Ne ovat kalliimpia,
mutta kokonaisuus on eläinten kannal-
ta toimivampi.”

Laaduntarkkailua omasta takaa

Onalien 22 lehmän lypsykarja parsina-
vetassa toimii laaduntarkkailuosastona.
Jos omat hiehot menestyvät hyvin, on
hiehotellin kasvatusohjelma kunnos-
sa. Eläimen kannattavuuden ratkaisevat
sen poikimiskerrat, ei suinkaan ensim-
mäinen mittalypsy.

”Poikimisten kautta lehmä maksaa
kasvatuskulunsa – tai ei maksa, jos se
poistetaan jo kahden poikimisen jäl-
keen. Isoissakin karjoissa on mielestä-
ni päästävä 10 000 kilon keskituotok-
seen ja poikimakerroissa keskiarvoon
neljä”, Onali linjaa.

Kun nämä perusasiat ovat mallillaan,
on aika viilata muita tärkeitä asioita. Yk-
si seurattava asia on hiehon poikimaikä.
Jos tavoitteena on tiineyttää hiehot nu-
rina, on käytettävä pientä vasikkaa pe-

■ Erityisen tarkkana hoitajat ovat pie-
nimpien kanssa.

riyttävää sonnia. Jos tämä unohtuu, on
huolellisen kasvatuksen tulos menetetty.

Hyvän lypsylehmän perusta valetaan
vasikan ensimmäisten elinviikkojen ai-
kana. Onali ymmärtää paineet, joiden
vuoksi vasikat eivät ole täyden huomi-
on kohteena laajentavilla maitotiloil-
la, mutta harmittelee mahdollisuuksi-
en menettämistä.

Hän osoittaa hintelää, pörrökarvais-
ta lehmän alkua. ”Kaikki meille tulevat
vasikat eivät ole priimaa. Pikkuvasikan
on saatava maitoa vähintään kolme ker-
taa päivässä. Muusta se ei saa riittävä-
sti alkuvoimaa.”

Terveys on ykkösasia

Koska ulkoa tuleva tauti on todennäköi-
sin terveysriski, tiukat säännöt koske-

vat siementäjiä, eläinlääkäreitä ja mui-
ta eläintiloissa kävijöitä. Hallin nosto-
ovi aukeaa vain kaukosäätimellä, joka
on tiukasti talonväen taskussa.

Asiakastilojen kanssa tehdyissä sopi-
muksissa terveyspykälät ovat luonnolli-
sesti merkittävässä osassa. Vasikoita tuo-
taessa ja vietäessä salmonellatesteistä on
tuoreet negatiiviset tulokset, samoin va-
raudutaan pälvilsan varalta.

Hiehojen sorkkaterveydestä huoleh-
ditaan kaikin tavoin. Tärkein tekijä on
isännän mukaan makuuparsiosastojen
lantakäytävien puhtaus. Lantaraappa
kulkee usein pitäen käytävän siistinä, jol-
loin sorkat voivat hyvin. Sivutuotteena
saadaan paljon luonnollista liikuntaa –
lannan liukastama alusta ei houkuttaisi
hiehoja juoksupyrähdyksiin.

”Sorkat kuluvat liikkussa. Jos näem-
me hiehoilla ongelmallisia sorkkia, ne
huolletaan lehmien sorkkahoidon yh-
teydessä.”

Maatilamatkailu on Uudentalon tilan
yksi tulolähde. Onalit uskaltavat päästää
vieraita hiehonavettaansa, mutta rutiinit
ovat raudanlujat. Suojavaatteista, -pää-
hineistä ja jalkinesuojuksista ei tingitä,
ja esittelykierroksella ryhmä näkee eläi-
met vankkurikärryissä istuen. Sieltä vie-
raat kädet eivät yllä uteliaiden turpien ja
pitkien kielien ulottuville.

Kasvavan maitotilan kaivattu kumppani

Hiehotellien nousu
osoittaa maidontuotan-
non kehittyvän Suomessa
kokonaan uuteen mitta-
luokkaan. Uudentalon
hiehoikasvattamo on alan
uranuurtaja. **Juha-Matti
Onali** sanoo näkevänsä
tilanteen vielä selkeämmin
tänään kuin aloittaessaan
erikoisosaamista vaativan
toiminnan viisi vuotta
sitten.

”Nykytilanteessa kaikki ke-
hittyvät maitotilat eivät voi
saada käyttöönsä riittävästi
peltoa kasvatettaville eläi-
mille. Kasvu on mahdollista
niille, jotka löytävät sopivan
hiehojen kasvattajatilän.
Muutoin joutuu laittamaan
lapun luukulle.”

Onali muistuttaa, että
uudiseläinten kasvatus
on ratkaistava tavalla tai
toisella jo laajennuksen
suunnitteluvaiheessa, jotta
rehuntuotantoon ja lannan-
levitykseen tarvittava ala
saadaan varmistettua ajois-
sa. Ulkoistamisen ja oman
kasvatuksen kustannuksia
vertailtaessa on huomioitava
hiehojen tilojen rakenta-
minen tai saneeraaminen
vanhaan navettaan.

Uudentalon kasvatta-
moon tullessaan vasikasta
tulee Onalien oma, ja sen
lähtiessä kaupat tehdään
paperilla toiseen suuntaan.
Tämä on välttämätöntä jo
investointitukien ehtojen
täyttämiseksi.

Onalit keskittyvät ydintoi-
mintaansa, kasvattamaan
laadukkaita uudistushie-
hoja maidontuotantoon.
Sovittu päivähinta sisältää
rehut, terveydenhoidon,
kiimantarkkailun ja tiiney-
tyksen. Erityistoimenpiteet,
vaikkapa alkionsiirto tai
saman karjan hiehojen
kiimojen synkronointi hin-
noitellaan erikseen.

Sopimukset pyritään te-
kemään vähintään viideksi
vuodeksi, ja niissä määritel-
lään kiinteästi kultakin tilalta
tuleva eläinmäärä.

Juha-Matti Onali ei paljas-
ta tarkkaa kulurakennetta
eikä kasvatuksen päivähin-
taa. Selvää on, että rehuo-
mavaraisuudessa tähdä-

tään korkealle. Nurmista on
saatava suuria satoja ja hy-
vää laatua. Rehua tehdään
noin tuhat paalia laskettua
tarvetta enemmän.

Iso yksikkö on ulkoista-
nut rehun paalauksen ja
lietteen ajon, sen sijaan
vilja tuotetaan ja kuivataan
omalla kalustolla. Töissä on
kaksi ulkopuolista ympäri
vuoden, kesäaikaan palkkaa
maksetaan enimmillään
kuudelle. Tiineytyksissä tila
pärjää pitkälle omin voimin,
sillä Eija Onalilla ja toisella
työntekijöistä on toimilupa.

”Toiminta on saatava tie-
tyn suuruiseksi, jotta viivan
alle jää jotain laskujen mak-
sun jälkeen. Hinnalla ei pidä
pelata itseään pihalle.”

Vakaus säilyi maitomarkkinoilla

Vuosi 2012 oli maidolle positiivinen. Kulutus jatkoi kasvuaan ja maitotuotteet maksoivat kaupassa 4,5 prosenttia edellisvuotta enemmän. Talouden epävarmuus ei vaikuttanut kuluttajan valintoihin kotimaassa. Viennissä sekä kysyntä että hinnat olivat hyvällä tasolla.

Ari Mäkelä

Valion tuloskehitys vahvisti osuuskunnan tilityskykyä. Tuottajain Maidon jälkitili vuodelta 2012 oli 3,5 senttiä litralta. Keskimääräiseksi tuottajahinnaksi vuodelta 2012 muodostui siten 45,82 senttiä litralta. Tuottajahinta nousi edellisestä vuodesta 5,9 prosenttia.

Tuottajapalveluiden kustannusperusteinen arvo tuottajalle oli 0,83 senttiä tuotettua maitolitraa kohden. Myymälätoiminnassa otimme käyttöön ostohyvityksen, jota maksettiin tuottajakohtaisiin ostoihin perustuen yhteensä 160 220 euroa.

Osuuskunta vastaanotti 271 miljoonaa litraa maitoa, josta 2,9 miljoonaa litraa oli luomua. Maidon määrä laski 2,0 prosenttia edellisestä vuodesta johtuen osin kotoisen rehun odotettua heikommas- ta laadusta ja valkuaisrehun kalleudesta. Myös virustautiepidemiat vaivasivat karjoja hankinta-alueellamme. Vastaanotetun maidon keskirasva oli 4,26 ja keski- valkuainen 3,47 prosenttia. E-luokkaisen maidon määrä kohosi 94,8 prosenttiin.

Liikevaihto ja kulujen kehitys

Osuuskunnan liikevaihto oli 151,0 miljoonaa euroa, joka oli 6,5 miljoonaa euroa edellisvuotta korkeampi. Liikevaihtoa kasvattivat edellisvuotta korkeampi maidon hinta ja lähes kahdeksan prosentin kasvu kauppatoiminnan liikevaihdossa.

Kauppatoiminnan liikevaihdossa näkyivät edelleen kallistuneet tuotantopanokset, mutta myös myyntimäärien kehitys jatkui positiivisena myymälöis- sämme. Toimintavuonna ei kirjattu merkittäviä kiinteistönmyyntivoittoja ja sen myötä liiketoiminnan muut tuotot olivat edellisvuotta alemmat.

Henkilöstökulut ja liiketoiminnan muut kulut kasvoivat. Henkilöstökulu-

jen kasvun taustalla ovat työmarkkina- keskusjärjestöjen raamisopimuksen mukaiset palkankorotukset. Muihin liiketoiminnan kuluihin sisältyi kertaluontoisia erä, jotka aiheutuivat Kouvolan vanhan myymälän käytöstä poistosta ja ympäristövarauksen korotuksesta.

Toimintavuonna rakennettiin yhdessä muiden osuuskuntien kanssa Valioryhmän maidonhankinnan tietojärjestelmä uudistusta ja tämä työ nosti osuuskunnan tietojärjestelmäkustannuksia.

Rahoitustuotot ja poistot

Nettorahoitustuotot säilyivät lähes edellisvuoden tasolla. Rahoitustuottojen merkittävin erä eli Valion osinko laski hieman, mutta vastapainona osuuskunnan korkokuluissa saavutettiin säästöä edelliseen vuoteen verrattuna. Suunnitelman mukaisia poistoja tehtiin 0,76 miljoonaa euroa. Tilinpäätöksessä osuuskunnan taseesta tuloutettiin kertynyttä poistoeroa yhteensä 0,49 miljoonaa euroa.

Tilikauden tulos ja osuuspääoman korko

Tilikauden 2012 tulokseksi muodostu 1,12 miljoonaa euroa. Hallitus esittää edustajistolle, että tuloksesta maksetaan osuuskunnan jäsenien osuuspääomalle 5,0 prosentin korko, joka on noin 0,94 miljoonaa euroa. Osinkotuottojen verovapauden myötä osuuskunnalle ei syntynyt veroja tilikaudelta maksettavaksi.

Näkymät kuluvalle vuodelle

Kirstyineestä kilpailusta huolimatta markkinatilanne ja maidon tuottajahintanäkymät ovat alkuvuoden perusteella Valioryhmässä varsin vakaat. Maidontuotanto on edellistä vuotta alemmalla tasolla.

Toivottavasti tulevan kesän kasvukausi takaa hyvät laidunolosuhteet ja laadukkaan säilörehusadon, joiden avulla voimme kääntää maitomäärät kasvu-uralle. Tulevien vuosien maitomäärän kannalta on lupaavaa, että erikokoisia navettain- vestointeja ja tuotannon kehittämissuunnitelmia on hankinta-alueemme tiloilla selvästi edellisvuosia enemmän vireillä.

Kevään tuottajatilaisuuksien tunnelmista on jäänyt päällimmäiseksi positiivinen suhtautuminen maidontuotannon tulevaisuuteen ja tämä varmasti tukee maidontuottajaa sekä osuuskunnan henkilökuntaa työssään.

TULOSLASKELMA	2012 milj. euroa	snt/l	2011 milj. euroa	snt/l	+ / - milj. euroa
LIKEVAIHTO (sis. jälkitilin)	+ 150,97	55,7	144,42	52,2	6,5
Liiketoiminnan muut tuotot	+ 1,22	0,5	1,47	0,5	-0,2
Ostot (sis. jälkitilin)	- 147,33	54,4	140,90	50,9	6,4
Henkilöstökulut	- 2,27	0,8	2,17	0,8	0,1
Liiketoiminnan muut kulut	- 3,25	1,2	2,77	1,0	0,5
Rahoitustuotot ja kulut netto	+ 2,05	0,8	2,09	0,8	0,0
Poistot	- 0,27	0,1	0,06	0,0	0,2
Verot	- 0,00	0,0	0,00	0,0	0,0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ	1,12	0,4	2,08	0,8	-1,0
LIKEVAIHDON JAKAANTUMINEN					
Maidon myynti (sis. jälkitilin)	126,01	46,5	121,27	43,9	4,7
Välitystuotemyynti	24,96	9,2	23,15	8,4	1,8
Vastaanotettu maitoa, milj. l	270,94		276,55		-5,6

Maitotilojen tuet muuttumassa

Sami Kilpeläinen, maitoasiamies, MTK

Maitotilalle tulee tukia kolmesta eri rahoituslähteestä. EU:n kokonaan rahoittama tilatuki ja sen lisäosa ovat Tuottajain Maidon alueella keskimäärin 250–300 euroa/ha. Tuotantoon sidottua lehmäpalkkiota maksettiin viime vuonna 160 euroa/lehmä A- ja B-alueilla.

EU:n huippukokouksessa tehdyn päätöksen mukaan Suomen saamat EU-tuet vähenevät arviolta 6–8 prosenttia. Tiloilla ollut modulaatio poistuu, mutta tukien ehdoksi tulee viherryttäminen. Jos tila laiminlyö viherryttämisen, on leikkauksen sanktion kanssa todennäköisesti 37,5 prosenttia CAP-tukipotista.

CAP-päätökset tehdään jäsenvaltioiden ministerineuvoston, EU:n parlamentin ja komission kesken. Suomelle tärkeitä kysymyksiä on mm. kuinka suuri osa tuesta voidaan sitoa tuotantoon. Osuus olisi tärkeä saada korkeammaksi kuin nykyinen 12–15 prosenttia, sillä kansallisilla päätöksillä mm. maitokiintiöistä muodostuneet tilatuen lisäosat ovat poistumassa vuonna 2016.

Neuvotteluissa on auki kysymys kolmen kasvilajin viljelystä muilla kuin pelkästään nurmea viljelevillä tiloilla. Saadanko ehto poistettua tai lievennettyä, selviää vasta kesäkuun ministerineuvoston päätöksissä.

LFA-, ympäristö- ja hyvinvointikorvaukset

Ympäristökorvaus uudistuu vuodesta 2015 alkaen. Pakollisilla perustoimilla saa jatkossa saman tuen kaikille hehtaareille, ja eri lisätoimien perusteella maksetaan lohko kohtaisesti vaihteleva tuki. Ongelmana tulevat olemaan tukien tasot ja lannoitusrajat. Viherryttäminen syö osaltaan tukimäärää.

Nykyinen tuki on kotieläintilalle 107 euroa hehtaaria kohden. Kasvipeitteisyys-lisätoimi tuo lisää tukea kaikille hehtaareille 50 euroa hehtaarilta.

Eläinten hyvinvointikorvauksen osalta viime vuonna tehtiin viiden vuoden sitoumukset. Perustuki on 50 euroa/ey ja lisätoimilla se voi nousta noin 150 euroon. Uusi ohjelma vastaa sisällöltään nykyistä. Maitovaltuuskunta ajaa karkearehvaltaista ruokintaa uudeksi lisätoimeksi.

KUVA: MIKKO SIITONEN

■ Maitovaliokunnan varapuheenjohtaja Pekka Lestinen tapasi edellisen 141-ratkaisun yhteydessä komisaari Fischer Boelin useita kertoja.

Suomen neuvottelema kansallinen kirjekuori mahdollistaa samantasoisien rahoituksen kuin viime vuosina. Kansallisen vastinrahoituksen on kuitenkin oltava yli kaksinkertainen tähän nähden ja hallituksen on varattava riittävät määrärahat. Luonnonhaittakorvaus jatkuu koko Suomessa. Lisäosan kanssa tukitaso on kotieläintilalle noin 300 euroa hehtaarilta.

Kansalliset tuet

Kansallisista tuista neuvotellaan tänä vuonna. 141-tuessa neuvottelutavoite on litra kohtainen tuki ja etelän tukitason (nykyisin 3,2 snt/l) vahvistaminen. Muilla tuilla asiaa ei kyetä hoitamaan. Tuotannon vähenemisen ja matalan kannattavuuden täytyy olla riittävä signaali komissiollekin – myöntyihän komissio viimeksi ratkaisussaan huomioidaan maidon haastavan tilanteen. Lisäksi noin 40 euroa hehtaarilta tulee kotieläintilojen hehtaaritukena.

Pohjoisen tuen ratkaisussa ja sen jälkeen myös etelän neuvotteluissa on esillä ns. tukioikeuden perustaminen kiintiöiden jälkeiseen aikaan. Tukea saisi tuotettuja litroja vastaan enintään tilakohtaisen tukioikeuden verran. Neuvotteluissa on vielä auki, miten siirrot tehdään. U-

Kansallisten tukien merkitys kasvaa

Maitotiloille maidon hinta on tärkein tulonlähde ja kannustin tuottamiseen, muistuttaa MTK:n maitovaliokunnan varapuheenjohtaja Pekka Lestinen. ”Tukien määrä ja merkitys on vuosi vuodelta kasvanut. Ilman tukia missään osassa tai millään tilalla Suomessa ei olisi mahdollista tuottaa maitoa.”

Suomen kustannustaso on luonnonolosuhteiden, matalan satotason, nurmen usean korjuukerran tai tilusrakenteiden takia korkea. Erytystä huolta Lestinen kantaa 141-tukineuvotteluista. ”Ilman tuotantoon sidottuja tukia luopuminen uhkaa kasvaa, jos samat tuet saa ilman kotieläintuotantoa. Sitä Maitovaltuuskunta ei voi hyväksyä. Litratuki on ehdottoman tärkeä.”

Lestinen pitää tärkeänä, että kiintiöiden poiston ongelmiin herätettiin ennen vuotta 2015. ”Nyt pitäisi luoda malli, jossa koko EU:ssa estetään maitomäärien karkaaminen ja markkinariskit. Keskusteluissa ovat nousseet esille erilaiset mekanismit, joilla markkinakriisissä tuettaisiin tuotantoa hillitseviä tuottajia tai alueita ja rangaistaisiin rajun kasvuun tähtääviä.”

Suomen tukiehtojen takia rakenteilla oleva tukioikeusmalli tulisi Lestisen mukaan saada koko maahan. ”Tiloilla pitää olla vapaus komission kanssa sovitussa rajoissa saada tukea tuotannolle. Siksi kaikkien tilojen pitää pystyä hakemaan tukioikeuksia jatkossakin, kuten kiintiöitä nyt vapaassa kaupassa.”

kana on, että siirrot tapahtuisivat korvausta hallinnon kautta.

Rakennetukien osalta seuraavat pari vuotta jatketaan nykyiseen tapaan. Sitä seuraavia vuosia hankaloittaa hallituksen päätös olla lisäämättä MAKERAN rahoitusta. Maitovaltuuskunta on pyrkinyt luomaan edullisia rakennusratkaisuja Tyypinavetta-hankkeen kautta.

Sari Tulkki
Assistentti, Valio Oy

Joku vuosi sitten niin sanotut hiljaiset signaalit alkoivat kertoa proteiinitrendin vahvistumisesta. Vastauksena Valio kehitti vähän hiilihydraatteja sisältävän ja maultaan kilpailukykyisen välipala-tuotesarjan. Valio PROfeel® on rikkonut kaikki sille asetetut tuottotavoitteet.

Menestystuote vastaa proteiinitrendiin

■ Sami Nupposen mukaan hyvien uutuuksien luomiseen tarvitaan koko Valio-ryhmän osaamista.

Markkinoilla on ollut jo pitkään tarjolla proteiinijoomajauheita ja proteiinipatukoita, jotka ovat olleet runsaasti liikuntaa harrastavien ja enemmän miesten kuin naisten suosiossa. He ovat käyttäneet myös paljon rasvatonta maitorahkaa sekä raejuustoa. Proteiinitrendin voimistuessa markkinoilla oli kuitenkin nähtävissä kysyntää ihan tavallisten ihmisten runsaasti proteiinia sisältävälle tuotteelle.

”Tavoitteena oli kehittää maultaan kilpailukykyinen koko kansan proteiinituoteperhe. Valio PROfeel® on todell-

inen lisäarvotuote”, hehkuttaa Valion Tuoreruoka-tulosityksikön johtaja Sami Nupponen.

Lisäarvo tuo maitotuottoa

Valion toukokuussa 2012 lanseeraama uutuus osoittautui täysosumaksi. Myynti ylitti Nupposen mukaan melko nopeasti kaikki sille asetetut tavoitteet, joten maitotuotto- ja maitokatetavoitteet kotiutuivat nopeasti. Tuottoa rasittavat kuitenkin vielä lanseerausvaiheen merkittävät markkinointikustannukset.

Valio PROfeel® tuotteiden maitotuotto on selvästi parempi kuin perusjogurt-

Tuotteissa yhdistyvät terveellisyys, hyvä maku ja helppous.

■ **Proteiinitrendin voimistuessa markkinoilla oli nähtävissä kysyntää tavallisten ihmisten runsaasti proteiinia sisältävälle tuotteelle.**

tien. Korean tuoton selittää kuluttajien toiveiden selvittäminen ja sopivan ratkaisun tarjoaminen. Valio PROfeel® tuotteiden kohdalla lisäarvo syntyy hyvästä mausta, runsaasta proteiinista, pienestä hiilihydraattien määrästä sekä tuotteiden sopivuudesta kuluttajan arkeen.

Sami Nupposen mukaan hyvä esimerkki käytännöllisyydestä on huoneenlämmössä säilyvä Valio PROfeel® proteiinijuoma, joka on helppo ottaa mukaan harrastuksiin tai välipalaksi. Tuotteessa yhdistyvät terveellisyys ja hyvä maku sekä helppous.

Koko Valion yhteistyöllä

”Hyvien uutuuskien luomiseen tarvitaan koko Valioryhmän yhteistyötä ja osaamista aina alkutuotannosta jakeluun ja kaikkea siltä väliltä”, Sami Nupponen tähdentää.

Esimerkiksi tuotanto oli ratkaisevasa asemassa, sillä tuotantotyössä tarvitaan valmistustoimipaikkojen yhteistyötä. Myynnin ylitettyä odotukset suunniteltuja valmistusmääriä jouduttiin kasvattamaan. Tuotekehitysvaiheessa koeajoja tehtiin paljon, mutta siitä huolimatta suuret valmistuserät ja tuotteiden korkea proteiinipitoisuus toivat tuotantoyöhön haasteita.

Yksinkertainen toimii

Valio PROfeel® -tuotteiden ravintosisältö on laadultaan erinomainen, mutta yksinkertainen. Valiossa on tehty pitkään tutkimusta proteiinien terveysvaikutuksista. Erityisesti maidon heraproteiinien on todettu tukevan painonhallintaa ja lihasmassan ylläpitoa.

Normaalisti proteiinia tarvitaan yksi gramma painokiloa kohden. Aktiivinen elämäntapa, painonhallintatavoite tai esimerkiksi korkea ikä lisäävät kuitenkin proteiinin tarvetta. Tuotekehitys oli haastavaa.

”Tuotekehityksessä pyöriteltiin lukuisia vaihtoehtoja makujen, proteiinipitoisuuksien ja hiilihydraattimäärien suhteen. Erityisesti sopivan maun löytäminen teetti paljon työtä ja oikeaa makuprofilia mietittiin useaan otteeseen”, Sami Nupponen kertoo.

Kuluttajilta saatu palaute on ollut erinomaista. Kiitosta ovat saaneet erityisesti helppokäyttöisyys, aidot ja herkulliset maut sekä tuotteiden kehittäminen tavallista ihmistä ja koko perheen miellyttäviksi ajatellen.

■ **Huoneenlämmössä säilyvä Valio PROfeel® proteiinijuoma on helppo ottaa mukaan harrastuksiin tai välipalaksi.**

Kannattavuuden tärkeät mittarit

Maitotuotto on summa, joka voidaan kokonaisuudessaan kestävästi maksaa omistajille maitotilinä tai osinkona. Siinä myyntituloista on vähennetty kaikki kulut samoin kuin investointien rahoittamiseen pitkällä tähtäimellä tarvittava määrä. Ainoastaan maidon osto omistajilta ja osakaslainojen korot ovat enää vähentämättä.

Maitokate saadaan, kun myyntituloista vähennetään kaikki muut kulut paitsi maidon osto omistajilta, osakaslainojen korot sekä investointitarve.

VALIO PROFEEL® PROTEIINIJUOMAT

ovat maitopohjaisia, laktoosittomia juomia 2,5 desilitran pakkauksissa. Tuote säilyy huoneenlämmössä. Pakkauksessa on 20 grammaa tuoreen maidon maitoproteiinia, josta puolet on heraproteiinia. Makuvalintoja ovat kaakao, maitokahvi, mansikka ja vanilja.

VALIO PROFEEL® PROTEIINI-JOGURTEISSA

kaksinkertainen määrä proteiinia tavalliseen jogurttiin verrattuna, mutta vain noin puolet tavallisen jogurttin hiilihydraattimäärästä. Makuvalintoja ovat vadelma, mansikka-mustikka, vihreä omena, maustamaton.

VALIO PROFEEL® PROTEIINIRAHKAT

sisältävät yhtä paljon proteiinia kuin tavallinen maitorahka ja ne on makeutettu kevyesti. Makuvalintoja ovat mansikka, vanilja, mustikka ja aprikoosi.

VALIO PROFEEL® PROTEIINIRAHKARAEVÄLIPALAN

makuvalintoja ovat mandariini-appelsiini ja kolme marjaa. Proteiinirahkaraevälipalat ovat vähälaktoosisia ja kaikki muut Valio PROfeel® tuotteet laktoosittomia. Kaikki tuotteet on makeutettu tavallisella sokerilla.

Karjatilán sidonnaisuuksista pitää välillä irrottautua. Esko Tervalan henkireikä ovat maratonhiihdot eri puolilla maailmaa. Rauni Tervala liikkuu suksilla ja jalan, omaan tahtiinsa elämästä nauttien.

Teksti Raila Aaltonen Kuvat Kimmo Haimi

Pitkä latu vie ajatukset vapauteen

Esko ja Rauni Tervalalla on maitotila Hollolassa, Lahden kupeessa. Lehmiä on nelisenkymmentä. Sukutilaviirissä on vuosiluku 1719. Kolme lasta ovat omillaan, yhdellä jo omakin tenava, isovanhempien päivänsäde.

Pariskunnalla on takana 25 vuotta tilan ohjaksissa. Navetta on remontoitu kahdessa vaiheessa oman näköiseksi ja sopivaan kokoon: vuoden 1996 jatko-siipi lisäsi lehmämäärän 16:sta 38:aan, vuonna 2000 saneerattiin nuorelle karjalle uudet tilat toiseen siipeen ja tehtiin lypsyasema. Lehmäpaikkoja on nyt 54 ja ruokittavia kaikkiaan noin 90 päättä.

Kombinavetta on kahden ihmisen työpaikka, ja Tervalat viihtyvät työssään. Säilörehu tuodaan pöydälle Avantilla, väkirehun jakaa kiskoruokkija, mutta käsityötä on paljon: lypsy ja lehmien ajo asemalle, parsien puhdistaminen ja kuivitus, vasikoiden juotto, rehun levitys. Lomitusajaksi on laskettu 7,5 tuntia päivässä.

”Kumpikin meistä pärjää navetassa yksinkin, mutta päivä on silloin pitkä.”

Työ on sitovaa, ja toukokuusta syyskuuhun Tervalat pysyvät enimmäkseen kotona. Rehunkorjuu-aikaan isäntä pidentää päivänsä molemmista päistä: aamu alkaa puoli viideltä ja päättyy joskus vasta puolen yön aikoihin.

”Kyllä sen jaksaa, kun tietää että re-

■ Tervalan autotalli muuttuu talvisin suksien huoltotilaksi. Leipä lähtee samassa piha-piirissä olevasta navetasta.

hunteko vie maksimissaan viikon”, Esko Tervala sanoo. ”Rehut korjataan kolmen tilan yhteistyönä: minä niitan kaikille, naapurilla on tarkkuussilppuri, karhotin on tilojen yhteinen.”

Aslakista vauhtia kuntoilulle

Nuorena ihminen jaksaa paljon, mutta sama tahti ei pysy yllä loputtomiin. Tervalat havahtuivat neljänkymppin korvilla pohtimaan omaa jaksamistaan. Työterveyshuoltoon he olivat liittyneet jo heti viljelijän uransa alussa.

Rauni Tervala irrottautui kotipiiristä kahden viikon Aslak-kurssille vuonna 1998. Lapsiperheen äidille oli ruhtinaallinen elämänsä saada aikaa vain itselleen.

”Sai keskittyä tekemään sitä mitä oli tarkoitus tehdä, oli se sitten lenkkiä tai luennolla istumista. Sain siitä paljon itselleni, itsensä hoitamiseen alkoi suhtautua uudella tavalla. Kävely- ja juoksu-

lenkkien lisäksi rupesin kurssin jälkeen hiihtämään. En tykkää maata jumppasalin pölyisellä lattialla.”

Esko Tervala lähti vuorollaan Aslakiin viitisen vuotta sitten. Hyvä kokemus kurssi oli myös isännälle, vaikka hän oli saanut oman liikuntaherätyksensä jo paljon aikaisemmin.

Omat lehmät unohtuvat

”Olin hiihtänyt Finlandia-hiihdon, mutta 1998 rupesin kiertämään muissakin World Loppet -hiihdoissa eri maissa. Matkat ovat 42–90 kilometriä. Meitä on enimmillään 30 hengen kaveriporukka, siinä on maidontuottajia ja muitakin joukossa”, Esko Tervala kertoo.

Hän on hiihtänyt niin Australiassa ja Japanissa kuin Pohjois-Amerikassa ja Keski-Euroopassa. Viimeisin maraton oli helmikuussa Ranskassa. Alppimaiset ja loistava keli hemmottelivat hiihtäjiä.

■ World Loppet Masterin kunniakirjan saa, kun on hiihtänyt 10 maratonia ja niistä yhden Euroopan ulkopuolella. Esko Tervalalla on diplomeja jo kaksi.

”Omat lehmät siinä unohtuu, vaikka maalaismaisemassa tulee paskapattereita vastaan. Matka on osattava hiihtää sopivalla nopeudella. Olen sen verran raskastekoinen, että en mene kovaa ja ehdin matkalla katsella maisemiakin.”

Esko hiihtää mielellään sopivassa, samantasoisessa porukassa. Rauni taas liikkuu mieluiten yksin, suksilla, veneellä tai jalkapatikassa Lapin tunturissa tai mökkimaisemissa Hirvensalmella. Tiivis yhteinen työntekokin sujuu paremmin, kun välillä lomaillaan omilla tahoillaan.

Ei liikuntapakkoa

Kesän pitkinä työpäivinä Tervalat eivät pakota itseään lenkille – silloin kuntoliikunta saa jäädä. Ei tosin ihan kokonaan, sillä Esko Tervalalle Sulkavan soutu on yksi kesän kohokohdista. Syksyllä, kun puinnit ovat ohi ja tahti helpottaa, on aikaa liikunnalle.

”Sillähän tätä jaksaa, kun tietää että loma on tulossa, vaikka vain 3–4 päivän mökkireissu. Karjasta on pakko irtottautua välillä kokonaan. Jos jää kotiin, tulee kuitenkin käytyä navetalla”, Rauni Tervala kertoo.

Työ ei rasita ainoastaan fyysisesti. Molemmat tuntevat stressiä erityisesti muuttuvista viranomais määräyksistä – ”ne kaksi kirjainta stressaavat”, isäntä puuskahtaa. Maitotiloilla haluttaisiin pysyvyyttä, jonka varassa voisi suunnitella tulevaisuutta. Tervalat ovat oman tulevaisuutensa suhteen melko levollisia.

”Meillä on tässä työpaikka, mutta tuotannon laajentamista rajoittaa tilan sijainti. Pientaloasutus lisääntyy koko ajan ja tulee lähemmäs. Lapsia ei voi vaatia sitoutumaan jatkamiseen, koska kukaan ei tiedä miten kauan tässä voi maitotilaa pitää.”

■ Maidontuotannon vastapainoksi Tervalat käyvät yhdessä Lapissa ja mökillä, mutta osaavat lomailla myös kumpikin tahoillaan. Lain mukaisen 26 lomituspäivän lisäksi he ostavat lomituksia 130 tuntia vuodessa.

■ Heimari, Ristiina 26.11.2012.

Kiitos hyvästä maidosta

Osuuskunnan syksyisten Piimäjuhlien kohokohta on laatumaidon tuottajien palkitseminen. Tila saa palkinnon viiden vuoden välein, jos maito on keskeytyksettä E-luokassa.

Tuottajain Maidon Piimäjuhliissa palkittiin vuoden 2012 lopulla 159 laatumaidon tuottajatilaa. Kaikkien palkittujen nimet julkaistiin Tuottajain Maito -lehdessä 2/2012, joka ilmestyi juhlakierroksen ollessa vielä kesken. Siksi lehteen saatiin

■ Imatran kylpylä 28.11.2012.

■ Ravintola Wanha Kasino, Savonlinna 29.11.2012.

kuvat vain kahdesta ensimmäisestä tilaisuudesta, Kausalasta ja Hyvinkäältä.

Näiden kuvien myötä palataan vuoden lopun iloisein tunnelmiin osuuskunnan muissa tilaisuuksissa. Hyvästä maidosta kertovien kunniakirjojen ja palkintojen lisäksi Kausalassa, Ristiinassa ja Hartolassa jaettiin myös uusia Maito-tilaopasteita.

Onnittelut vielä kerran sekä palkintojen että opastekylttien saajille!

■ Sahtikrouvi, Hartola 27.11.2012

Ranskassa maidontuottajien talous on tiukalla, sillä väkirehu on kallista ja maitolitrasta saa vähän päälle 30 senttiä.

Maidosta rapiat 30 senttiä litra

Teksti ja kuvat Antti Vauhkonen

Nupit Kaakkoon -hanke järjesti helmikuussa opintomatkan Ranskaan. Yksi tutustumiskohteista oli Vincent ja Renald Delargillièren tila Beauvais'ssa, noin 110 km Pariisista pohjoiseen.

Tilalla on 80 holstein-lehmää ja maitokiintiötä 600 000 litraa. Maitokiintiöiden poistumiseen tila on varautunut allekirjoittamalla nykyistä tuotantomäärää vastaavan maidon toimitussopimuksen meijerin kanssa. Maitokiintiön ostohinta on nyt 7,5 senttiä litralta.

Vehnää, ohraa ja hernettä kasvoi 100 hehtaarin alalla, maissia oli 30 hehtaaria säilörehuksi ja jyvina myytäväksi. Pysyvää laidunta oli 70 hehtaaria.

Lypsy hoidetaan vanhalla lypsyasemalla. Keskituotos oli 8 000 litraa ja väkirehuna rapsipuriste. Väkirehun saantia rajoitettiin, sillä rapsin tonnihinta oli

noussut 300 euroon. Elokuussa hankittavan rehuerän hinta oli jo tiedossa, 200 euroa tonni.

Maidon hinnan laskettua maidontuotanto on seudulla supistunut ja vilja-ala kasvanut. Helmikuussa maidosta sai 33,5 senttiä litralta, tammikuussa vain 30. Kannattavuusraja tällä tilalla olisi 35 senttiä.

Kahdeksan kuukautta ulkona

Syysvehnä kylvetään lokakuussa ja korjataan heinäkuussa. Tuottajaosuuskunta maksaa vehnäst 220 euroa tonnilta. Tavanomainen satotaso on 8 500 kiloa, huonona vuotena 6 000 kiloa hehtaarilta.

Laidunkausi on maaliskuun puolivälistä marraskuun loppuun. Lähes puolet poikimisista tapahtuu maaliskuussa, sillä kevätpoikivien ruokinta on edullista. Laidun jaetaan ruokintalohkoihin, ja sitä täydennetään maissisäilörehulla.

Ulkopuolisia palveluja ostetaan mm. neuvontayrityksestä, joka tekee tuotos-tarkkailuun kuuluvan mittalypsyn ja ohjeistaa ruokintaa ja karjanjalostusta. Yrityksen järjestämälle lomittajalle tila maksaa 140 euroa kahdeksan tunnin työstä.

Tila saa EU-tukea 68 000 euroa, josta muodostuu heidän palkkansa. Tuki tulee vain viljellylle maalle.

Haaveena GMO-vapaa rehu

Oliver Thibaultin ja hänen veljensä tilalla on noin 160 hehtaaria peltoa. Viljelykasvit ovat vehnä, rapsi, sokerijuurikas, tärkkelysperuna, hernekasvit, maissi ja sinimailanen. 14 hehtaaria on laitumena. Peltoviljelykoneet omistaa 30 viljelijän muodostama konerengas.

Holstein-lehmiä on 60 ja hiehoja 55. Keskituotos on 9 500–10 000 litraa, rasvaprosentti 3,8 ja valkuainen 3,1.

■ Lehmillä on leppoisat olot olkipohjalla. Kuivitus tehdään kahdesti päivässä.

Maitokiintiötä oli kasvatettu kymmenessä vuodessa 300 000:sta 560 000 litraan. Maito myydään osuuskuntaan, jolla on käytössä kaksihintajärjestelmä. Kiintiömäärään sidottu A-hinta määräytyy kotimarkkinoiden mukaan ja oli viime vuonna 31 senttiä. Kiintiön ylittävistä litroista maksetaan B-hintaa, joka seuraa maailman voi- ja maitojauhemarkkinoita.

Ruokinta pohjautuu maissiin ja soijaan. Soija on maksanut enimmillään jopa 550 euroa, nyt hinta oli edelleen veraten korkealla tasolla, 450 euroa. ”Jos maidon hinta olisi parempi, käyttäisimme GMO-vapaata soijaa”, totesi Oliverisäntä. Ranskassa saa käyttää GMO-kasveja rehuna, mutta niiden kasvattaminen on kielletty.

Tila oli hankkinut pari vuotta sitten DeLaval-lypsyrobotin. Robotti oli asennettu vanhan lypsasemamontun eteen. Vuorokaudessa on keskimäärin 2,6 käyntiä ja maitoa tulee 31 kiloa lehmää kohden. Maito noudettiin tältä tilalta joka kolmas päivä.

Robotin huolto toimii isännän mukaan hyvin. Huoltosopimuksen 3 200 euron vuosihintaan kuuluu neljä huoltokäyntiä. Varaosalaskut ovat 5 000 euroa vuodessa, ja kuluvia osia isännät vaihtavat itse.

Keinosiementäjä hoitaa siemennykset ja valtaosa vasikoista syntyy ajanjaksolla joulukuusta maaliskuun loppuun. Sonivasikat menevät Britanniaan, Hollantiin ja Italiaan, ja ne haetaan tilalta noin viikon ikäisinä.

■ Delargillièren tilan lehmillä oli vapaa pääsy syömään laakasiiloon.

Neuvonta avautuu kilpailulle

Maitotilojen neuvonnasta vastaa neuvontajärjestö Contrôle Laitier. Insinöörit **Martin Lenne** ja **Gérard Hommet** kertoivat, että ero parhaiten ja heikoimmin kannattavien tilojen välillä kaudella 2011/2012 Sommen alueella oli noin 30 prosenttia. Tuotostarkkailutiloilla lehmä on keskimäärin noin 60 ja kaikilla tiloilla reilut 50.

Contrôle Laitier pyrkii koko ajan petraamaan neuvojensa ammattitaitoa ja se pystyykin tarjoamaan huippuneuvontaa maatalouteen. Palvelunsa sisältöön panostetaan, sillä maatalousneuvonta on vapautumassa kilpailulle vuoden 2014 alussa.

Kaksi kolmasosaa maidontuottajista käyttää järjestön palveluja. Tarkkailuun kuuluu lehmistä 69 ja maidosta 82 prosenttia. Jos 100 lehmän tila käyttää neuvontapalveluja 17 tuntia 11 kuukauden aikana ja mittalypsyt päälle, on vuosikustannus noin 5 500 euroa.

Tuotantoeläinten terveysasioista vastaa Ranskassa karjankasvatusten oma organisaatio GDS. Sen alueelliset yksiköt hoitavat nautojen, sikojen, lampaiden ja vuohien terveydenhuollon, jotkin yksiköt myös siipikarjan, hevoset ja jopa tarhatun riistan.

Toiminnan tavoitteena on eläin-terveyttä vahvistamalla parantaa kansanterveyttä ja minimoida terveydenhuollon kustannuksia viljelijöille. Tarttuvien tautien ehkäisy ja myönteisen ilmapiirin luominen kotieläintaloutta kohtaan ovat myös työn päämäärä. GDS:ään kuuluvat lähes kaikki nautakarjan kasvattajat, ja he maksavat eläinkohtaista maksua 1–2 euroa per eläin.

Vaikeuksiin joutuneiden tuottajien auttamiseksi on rahasto, josta annettiin apua esimerkiksi suu- ja sorkkatauti-epidemiasta kärsineille tiloille. Sinikielitaudin vastustamiseen käytettiin rahaston varoja kolme miljoonaa euroa vuonna 2008.

Toiminta rahoitetaan jäsenmaksujen lisäksi valtionavulla ja läänien ja kuntien tutkimukseen myöntämällä varoilla.

Lehmät laitumelle – tule katsomaan!

Valio, osuuskunnat ja maidontuottajat järjestävät keväällä Laitumellelaskuta-
pahtumia useilla paikkakunnilla. Tilai-
suudet tarjoavat kuluttajille mahdolli-
suuden tutustua maataloihin ja maidon-
tuotantoon. Tuottajain Maidon alueella
järjestetään seuraavat tilaisuudet:

Kaikki tilaisuudet pidetään klo 11–14.

Lauantai 18.5.2013

Erja ja Pertti Mäkelä,
Hyvikkäläntie 847, Janakkala
Heli ja Pekka Laamanen,
Lahdenkyläntie 369, Kulennoinen

Perjantai 24.5.2013

Arto, Marjo ja Sami Sorvo MTY,
Kissamäentie 89, Elimäki

Sunnuntai 26.5.2013

Otavan koulutila,
Koulutilantie 12, Otava

Kotisivut päivitetty

Tuottajain Maidon kotisivut päivitet-
tiin loppuvuodesta 2012. Kotisivuilla
kerrotaan yleistä asiaa Tuottajain Mai-
dosta ja maidontuotannosta. Sivuston
Extranet -osio on tarkoitettu sidosryh-
mämme käyttöön. Sieltä löytyvät mm.
Maidon Laatukäsikirjan ohjeet sekä
tiedotteet.

Tuottajien omana sähköisenä info-
kanavana on edelleenkin Valma, josta
löytyy analyysitulosten, maitotilityksen
ja jäsenasioiden lisäksi laatukäsikirja,
tiedotteet ja paljon muuta.

www.tuottajainmaito.fi,
valma.valio.fi

Lisänäytteet maidosta joka kuukausi

Kaikilta valiolaisilta maitotiloilta on otettu maaliskuun alusta lähtien joka kuukausi tilasäiliömaidosta kolmas näyte kahden hinnoittelunäytteen lisäksi. Lisänäytteet otetaan, jotta tuottajat saisivat tasaisin väliajoin enemmän tietoja tuottamansa maidon laadusta ja koostumuksesta.

Lisänäytteen tulokset eivät normaalisti vaikuta maidon hinnoitteluun, mutta näyte voidaan muuttaa jälkikäteen hinnoittelunäytteeksi, jos tilalta puuttuu ko. kuukaudelta toinen hinnoittelunäyte. Näytekustannukset maksaa osuuskunta.

Osuuskunnat yhdessä Valion Alkutuotannon kanssa päätyivät kuukausittaiseen lisänäytteen ottoon viime vuoden kokemusten perusteella. Vuonna

2012 lisänäytteet otettiin kesä-, heinä- ja elokuussa. Syksyllä tehdyn kyselyn mukaan tuottajat kokivat lisänäytteet tarpeellisiksi sekä maidon laatutyön että lehmien ruokinnan kannalta.

Yli 85 prosenttia vastaajista koki tulokset hyödyllisiksi ja lähes 80 prosenttia toivoi niitä otettavan jatkossakin. Myös neuvonta oli tyytyväinen ylimääräisiin näytteisiin.

Lisänäytteiden tulokset näkyvät Valmassa kohdassa *Analyysit-Hinnoittelu/Lisä*. Lisänäytteen tunnus on L ja hinnoittelunäytteen tunnus on H. Tilat, jotka eivät ole aktivoineet Valmassa hälytyspyyntöä, saavat tuloksen postitse. Lisänäytteen tulos ei näy kuljettajan jättämässä DME-kuitissa.

Lisää 100-tonnareita

Viime lehdessä julkaistuista vuoden 2012 satatonnareista puuttuivat seuraavat pitkän uran tehneet lehmät:

Omena

Sanna ja Juha Suni, Orimattila
Santra
 Kivelä Antti, Eija-Liisa, Juha ja Tuomas Mty, Hamina

Sydämelliset onnittelet omistajille!

Julkaisemme listan tänä vuonna 100 000 maitokilon tuotokseen ylittäneistä lehmistä lehtemme kakkosnumerossa.

Virkeyttä saunaillasta

Tuottajien talvisia saunailtoja pidettiin helmikuussa Aulangon kylpylässä Hämeenlinnassa, Rauhan kylpylässä Lappeenrannassa ja hotelli Herttuassa Kerimäellä. Viimeisin tilaisuus huhtikuussa pidettiin Anttolan Hovissa Mikkelissä, josta kuva.

KUVA: JARMO RISTOLA

Kevätmarkkinoilla tavattiin tutut

Perinteiset Tuottajain Maidon kevätmarkkinat pidettiin huhtikuun alussa. Lunta oli vielä maassa ja yöpakkaset paukkivat, mutta kauniit aurinkoiset kevätpäivät saivat tuottajat innokkaasti liikenteeseen.

Kuvassa markkinatunnelmaa Lappeenrannasta.

Maitoa laitumilta

Peltohiiren saamissa kuvissa lehmät, hiehot ja lapset nauttivat kesälaitumillaan. Santerin reipas lehmä on vaeltanut Alpeille asti. Traktorikin on huollettu ja odottaa pääsyä säilörehun tekoon. Kiitos piirtäjille hienoista kuvista ja iloista kesälomaa kaikille Peltohiiren ystäville!

■ Santeri Kuusela

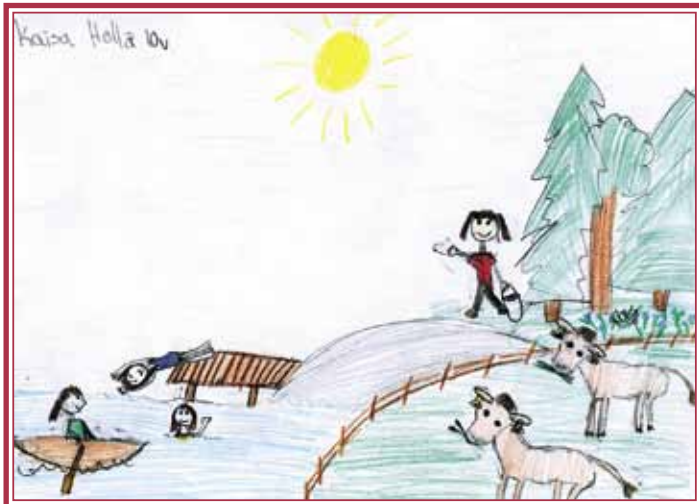
■ Vilhelmiina Kuusela

■ Anniina Korpela, 6v. Ylämaa

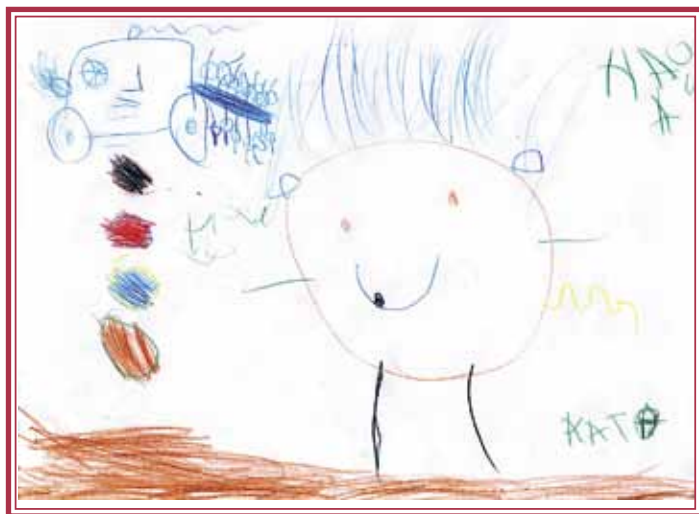
■ Sanna Hellän piirroksen nimi on Hiehoja

■ Kaisa Hellä, 10 v.

Postia Peltohiirelle

■ Maitoauton mukana osoitteella:
Tuottajain Maito -lehti
Mirja Heikkinen
Herajoen Meijeri
tai postitse:
Osuuskunta Tuottajain Maito
TM-lehti / Mirja Heikkinen
PL 116, 11101 Riihimäki
Laitathan piirroksen taakse nimesi, ikäsi, kotikyläsi sekä vanhempiesi nimet ja tuottajanumeron.

■ Kata

■ Ville, 10 v.

Kerro mielipiteesi ja toiveesi TM -lehdestä!

Lukijakyselyllä kartoitamme mielipiteitä lehdestä, sen sisällöstä ja ulkoasusta. Lisäksi otamme mielellämme juttutoiveita vastaan.

Vastaa lukijakyselyyn oheisella lipukkeella. Palauta lipuke maitoauton mukana kirjekuoressa. Kuoreen teksti "TM-lehden mielipidekysely, Tuottajain Maito/Mirja Heikkinen, Riihimäki". Voit laittaa kirjeen myös postiin osoitteella Osuuskunta Tuottajain Maito/Mirja Heikkinen, PL 116, 11101 Riihimäki.

Kaikkien 30.6.2013 mennessä vastaneiden ja yhteystietonsa jättäneiden kesken arvotaan viikonlopun mökkiloma Kalkkisten Lomameijerillä sekä kolme yllätyspalkintoa. Voittajille ilmoitetaan henkilökohtaisesti. Voittaneiden nimet julkaistaan myös seuraavassa lehdessä.

TM -LEHTI 1/2013

Mielestäni mielenkiintoisin artikkeli tässä lehdessä oli:

.....
.....

Terveiset ja toiveet TM -lehden toimitukselle:

.....
.....
.....

Mikäli haluat osallistua arvontaan, täytä nimi- ja osoitetiedot:

Tuottajanumero.....

Nimi.....

Puhelinnumero.....

Lähiosoite.....

Postinumero Postitoimipaikka.....

Jokainen maitolitra on tärkeä

Yrittysten toiminnassa tulee silloin tällöin eteen tiukkoja paikkoja. Näyttää siltä, että Valiolle sellainen paikka tuli joulukuussa. Erittäin hyvän tulosvuoden päätteeksi Valio sai Kilpailuvirastolta syytekirjeen, jonka mukaan Valio olisi myynyt maitoa kaupalle liian halvalla, alle muuttuvien kustannusten. Kirjelmässä vaadittiin seuraamusmaksun voimalla Valiota nostamaan perusmaitojen hintaa.

Hinnan nosto toteutettiin maaliskuun alusta alkaen. Huhtikuussa voitiin todeta, että myyntihinnan korotus oli nostanut perusmaitojen kuluttajahintoja, mutta muutoksella ei ollut vaikutusta maidon kulutukseen.

Ensi viikkojen perusteella näyttää kuitenkin siltä, että Valio menettäisi vuositasolla noin 50 miljoonaa litraa eli kymmenesosan perusmaitojen kokonaismarkkinoista. Lyhyellä aikavälillä tämä ei aiheuta painetta alentaa maidon tuottajahintaa. Mutta jos Valio joutuu tilanteeseen, jossa Kilpailuvirasto sanelee sille perusmaitojen hinnat, riski tuottajahinnan alenemisesta on olemassa. Tämä johtuu siitä, lisäarvotuotteiden valmistuksesta yli jäävälle maidolle on joka tilanteessa löydettävä markkinointikanava. Entistä enemmän maitoa joudutaan ohjaamaan jauhetuotantoon, jossa maitotuotto jää perusmaitoja heikommaksi.

Valion kannalta tilanne on aivan selvä. Se on toiminut vastuullisesti ja oikein, sillä yhtään litraa ei voi jättää ottamatta vastaan ja joka litra on saatava markkinoille. Kilpailijat sen sijaan ostavat maitoa Valiolta vain täyden-

Näen tärkeänä, että tuottajat pysyvät tässä tilanteessa yksimielisinä.

jopa kaksi. Valiolla oikeuskäsittelyyn valmistaudutaan huolellisesti. Me maidontuottajat voimme vain odottaa rauhallisesti, että oikeus voittaa. Nä-

en myös tärkeänä, että tuottajat pysyvät tässä tilanteessa yksimielisinä.

Osuuskunnan hallintoa ollaan uudistamassa vastaamaan nykyistä tuottajamäärää. Edustajistolta saamansa evästyksen mukaan hallitus on nyt valmistellut ehdotuksen osuuskunnan uusiksi säännöiksi. Niiden mukaan edustajiston vaalit käytäisiin jatkossa neljän vuoden välein, kun nyt vaalit toimitetaan joka toinen vuosi. Lisäksi erovuorossa olisi aina koko edustajisto, kun nykysääntöjen mukaan puolet jäsenistä on kerrallaan erovuorossa. Myös edustajiston henkilömäärä vähenisi.

Huhtikuussa pidetyn edustajistonkokouksen päätös sääntömuutosasiassa ei ehtinyt lehden tähän numeroon. Olipa se millainen vain, seuraavat vaalit osuuskunnassa käydään tämän vuoden syksyllä. Kannustankin kaikkia, ja erityisesti nuoren polven maidontuottajia, lähtemään reippaasti liikkeelle vaalikokouksiin ja vaikuttamaan oman elinkeinon asioihin. Me maidontuottajat omistamme oman osuuskuntamme, ja meijeriosuuskunnat puolestaan omistavat Valion. Omistajaohjauksen kautta meillä on todellinen mahdollisuus vaikuttaa.

Maanviljelijän mieli nousee korkealle näin keväisin samaan tahtiin kuin hanget hupelevat. Toukokuussa ajatukset ovat jo tulevassa kesässä. Haastavan ja työhönsä viime vuoden jälkeen toiveissa on sääolojensa puolesta normaali kasvukausi ja huippusadot.

nykseen tarvitsemansa määrän, jolle lisäksi Kilpailuvirasto on sanellut hinnan.

Kiistaa käsitellään nyt oikeudessa ja prosessi voi viedä vuoden,

Pentti Suokannas
hallituksen puheenjohtaja
Tuottajain Maito

Kotimainen Startti

– vahva tuotanto alusta alkaen

Hyvin hoidettu vasikka
tulee aikuisena lypsämään paremmin.
Startissa on maidon raaka-aineet ja kaikki,
mitä vasikka tarvitsee terveeseen kasvuun.

Tuottajat tietävät, että kotimainen
Startti antaa varmat tulokset
kaikissa juottomuodoissa.

Siksi se on Suomen suosituin
– vuodesta toiseen.

Startti Auto
Startti Power
Startti Maito Instant

Startti tuotannon kasvulle.
Maitotiloille ja vasikkakasvattamoille.

www.valio.fi/Startti

Valio
PRO
feel®

**VAHVA KEHO,
ENERGISEMPI ELÄMÄ.**

UUDET MAUT!

Valio PROfeel® proteiinivälipalat pitävät sinut liikkeessä, sillä ne sisältävät vain vähän hiilihydraatteja ja runsaasti proteiinia, joka tukee lihasten ylläpitoa ja kasvua. Maista nyt uusia makuja: Vihreä omena -jogurtti, mustikka- ja aprikoosirahka sekä vaniljajuoma. Testaa päivittäinen proteiinitarpeesi valio.fi/profeel

RUOKAA
OMASTA
MAASTA

